

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Adéla Samková

**Analýza covidových dezinformačních témat na twitterových účtech
Lubomíra Volného a Tomia Okamury**

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Eva Lebedová, Ph.D.

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně na základě citovaných pramenů a literatury.

V Olomouci dne:

.....

Adéla Samková

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Evě Lebedové, Ph.D. za ochotu, trpělivost, cenné rady a připomínky při vedení mé bakalářské diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
1 Obecná definice	10
1.1 Terminologie.....	10
1.2 Vývoj dezinformací do 2016	11
1.3 Vznik a šíření dezinformací	13
1.4 Vliv a hrozby dezinformací	15
1.5 Ukotvení dezinformací v zákonech	16
2 Dezinformace v době pandemie	18
2.1 Dezinformace v dobách krize	18
2.2 Hrozby dezinformací o onemocnění covid-19.....	18
2.3 Šíření dezinformací v době pandemie.....	20
2.4 Témata dezinformací zvolených pro výzkum a příklady.....	21
2.4.1 Léky	22
2.4.2 Očkování	23
2.4.3 Testování	24
2.4.4 Roušky a respirátory	25
2.4.5 Reakce na vládní opatření	26
2.4.6 COVID-19 business	27
2.4.7 COVID-19 jako genocida	28
2.4.8 Výzva k vzepření se COVID-19 diktatuře.....	29
2.4.9 Srovnávací kategorie.....	30
3 Analytická část.....	31
3.1 Metodika	31
3.1.1 Sběr dat	31
3.1.2 Zpracování dat.....	32
3.2 Výsledky a interpretace	33
3.2.1 Lubomír Volný.....	33
3.2.1.1 Prosinec.....	34
3.2.1.2 Leden.....	36
3.2.1.3 Únor	39

3.2.1.4	Vývoj kategorií	42
3.2.2	Vyhodnocení hypotézy	51
3.2.3	Tomio Okamura	53
3.2.4	Srovnání obou účtů	56
4	Boj proti dezinformacím.....	58
4.1	Mezinárodní organizace.....	58
4.1.1	Evropská unie.....	58
4.2	Postoje platforem sociálních sítí a formy řešení	59
4.2.1	Ověřené zdroje	59
4.2.2	Označování zavádějícího obsahu	60
4.2.2.1	Nahlašování příspěvků	61
4.2.3	Fact-checking	62
4.3	Potřebná vylepšení	64
5	Závěr.....	65
	Seznam literatury.....	68
	Seznam obrázků.....	71
	Seznam tabulek	72
	Abstrakt	73
	Abstract	74

Úvod

Od vypuknutí pandemie onemocnění covid-19 v lednu 2020 je s ní spojena řada dezinformací či konspiračních teorií, hoaxů. Mezi první patřila tvrzení, která závažnost onemocnění zveličovala či zpochybňovala jeho přírodní původ. Od té doby se, podobně jako samotný virus, měnily také dezinformace o něm. Mezi příklady z počátku pandemie můžeme řadit údajné šíření viru skrze elektromagnetická pole 5G, pochybnosti o pravdivosti statistik nakažlivosti či úmrtnosti, nebo tvrzení o nefunkčnosti ba i škodlivosti roušek apod. Těmi nejzávažnějšími jsou však pozdější nepravdivá tvrzení o očkování či léčích a možných způsobech léčby onemocnění covid-19. Právě dezinformace týkající se léků či léčebných postupů mohou mít skutečně nebezpečné dopady v reálném životě. To je jeden z hlavních důvodů, proč je nutné fenomény dezinformací o onemocnění covid-19 hlouběji sledovat.

Na šíření dezinformací byly donuceny reagovat také veškeré přední sociální sítě, neboť právě ony se staly primárním kanálem, kterým se dezinformace šíří. Obecně zřejmě nejužívanějším nástrojem se stal tzv. labeling, tedy štítkování, označování příspěvků jako zavádějící nebo nepravdivé, často se tak dělo ve spolupráci s fact-checkingovými organizace. Přístupu některých z platform sociálních sítí se práce bude věnovat v dalších kapitolách. Klíčovou platformou je však v případě této práce sociální síť Twitter. Sledovány budou účty dvou uživatelů, Lubomíra Volného a Tomia Okamury. Primárně zkoumaným je účet dříve zmíněného, tedy bývalého poslance Parlamentu České republiky Lubomíra Volného. Účet poslance a předsedy SPD Tomia Okamury slouží spíše komparativním účelům. Tyto účty byly vybrány z důvodu jasného dezinformačního zaměření. Předpokladem je, že si je jejich obsah velmi podobný. V názorech obou politiků se objevují dezinformační tvrzení o onemocnění covid-19, příspěvky jednoznačně zaměřené proti migraci, islámu, nebo ty obsahující rasovou nesnášenlivost. Klíčovými však budou příspěvky Lubomíra Volného reagující na pandemii onemocnění covid-19 z období od začátku prosince 2020 do konce února 2021. Tento časový úsek bude podroben srovnávací tematické analýze kategorií, které jsou uvedeny níže v odstavci rozebírajícím třetí kapitole práce.

V první teoretické kapitole bude rozebrána obecná definice dezinformací stejně jako navazující terminologie včetně pojmů *misinformace* nebo *malinformace*. Tato část, stejně jako některé další, se budou opírat primárně o výzkumnou zprávu *Red Lines & Baselines: Towards a European Multistakeholder Approach to Counter*

Disinformation Haagského centra pro strategická studia z října 2021. Dalšími teoretickými tématy jsou pak obecné hrozby dezinformací, jejich ukotvení v zákonech, šíření a vznik. Dalšími zdroji jsou akademické články z časopisů jako například *Cyber Defence Review*.

Následující kapitola se bude soustředit již přímo na dezinformace v dnešní době, tedy v době pandemie onemocnění covid-19 a největší hrozby, které představují. Hlavním zaměřením budou rozdíly těchto dezinformací oproti těm v uvozovkách obyčejným. Poukázáno bude také na důvody, proč je období pandemie tak náchylné k šíření dezinformací. V rámci této kapitoly budou také definovány kategorie, kterými se zabývá samotný výzkum analytické části. Těchto osm kategorií se zaměřuje na některá z témat, kterými se dezinformace vydávají. Přidány budou příklady tweetů, které bere výzkum v potaz.

Jak již bylo zmíněno, pro analytické účely bylo vytvořeno osm kategorií, do kterých budou odpovídající tweety řazeny. Kategorií devátou jsou pak tweety obsahující témata migrace, islámu nebo rasy. Osm kategorií věnujících se onemocnění covid-19 jsou:

- I. Léky/léčba (ivermektin, vitamíny, isoprenosine)
- II. Očkování
- III. Testování
- IV. Roušky/respirátory
- V. Vládní opatření
- VI. COVID-19 business
- VII. COVID-19 jako genocida
- VIII. Výzva k vzepření se COVID-19 diktatuře
(zdravotnické/hygienické/covid totalitě)

Třetí kapitola společně s jí předcházející metodikou představují stěžejní část práce. V samotném výzkumu bude pozornost věnována několika proměnným. Tou základní je počet tweetů v jednotlivých kategoriích, tou další pak označení like. Obě tyto proměnné budou zkoumány a komparovány napříč kategoriemi i měsíci. Výstupem bude tedy například to, která z kategorií je průměrně tou s nejvyšším počtem likes na příspěvek a je tedy tou nejvlivnější mezi sledujícími Lubomíra Volného. Kromě tweetů spadajících do kategorií budou sesbírány také veškeré příspěvky Lubomíra Volného i Tomia Okamury, které se jakkoliv dotýkají pandemie. Z těchto

počtů pak bude vycházet další výstup, tedy jaký procentuální poměr tvoří příspěvky o onemocnění covid-19 z celku. V tomto případě bude použita také srovnávací proměnná, kterou budou tweety jakkoliv se dotýkající migrace, migrantů, islámu nebo rasy, neboť předpokládáme, že tato témata jsou, podobně jako pandemie, na obou účtech velmi frekventovaná. Srovnána bude frekvence i oblíbenost těchto příspěvků na účtech obou politiků. Výsledná data všech částí komparativní analýzy budou prezentována v grafech a tabulkách.

Jak bylo zmíněno výše, pozornost bude věnována tweetům z období prosinec 2020 až únor 2021. Důvodem pro výběr tohoto období je samotná hypotéza. 21. ledna 2021 došlo v Poslanecké sněmovně České republiky ke střetu, kterého byl Lubomír Volný iniciátorem. Předpokladem je, že tento incident byl okamžikem, kdy se tehdejší poslanec Volný dostal do širšího povědomí veřejnosti a z toho důvodu je očekáván nárůst jeho twitterového účtu.

Pro tuto kapitolu jsou stěžejní také hypotézy a výzkumné otázky. Hlavní hypotézou této práce, jak bylo zmíněno výše, je předpoklad, že z důvodu silně medializovaného střetu ve Sněmovně z 21. ledna 2021 v průběhu února výrazně naroste počet likes u tweetů Lubomíra Volného oproti předchozím měsícům a to napříč kategoriemi. Očekáváme tedy, že průměry likes u únorových příspěvků budou všeobecně vyšší, neboť Lubomír Volný získal vyprovokováním střetu daleko větší publikum. Vedlejším očekávaných výstupem je, že jak počty příspěvků, tak počty likes u kategorie *Očkování* budou postupně narůstat, tedy že v únoru budou nejvyšší. Tento předpoklad uvádíme proto, že očkovat se v Evropské unii začalo zhruba v polovině prosince a povědomí i debata bude s přibývajícím časem zrychlovat. Co se týče srovnání obou účtů, očekávány jsou zhruba stejné průměry příspěvků o onemocnění covid-19 z celku.

Poslední kapitolou, která bude opřena opět primárně o výzkumnou zprávu *Red Lines & Baselines: Towards a European Multistakeholder Approach to Counter Disinformation* Haagského centra pro strategická studia, bude boj proti dezinformacím. Konkrétně kroky, které proti dezinformacím činí hlavní platformy sociálních sítí, primárně Twitter a Facebook, ale také například Reddit nebo Wikipedia. Řešen bude například labeling, fact-checking a jeho problémy. Zmíněny budou hlavně nedostatky, které v těchto procesech platformy mají, v prvé řadě nedostatečná transparentnost. Okrajově bude zmíněno také zapojení Evropské komise skrze Kodex zásad boje proti dezinformacím.

Celá práce stojí z velké části na zprávě Haagského centra. Ta totiž podává ucelené informace o přístupu sociálních platform ke všem možným formám boje proti dezinformacím. Sleduje také hned několik témat vhodných pro interpretaci. Kromě sociálních sítí rozebírá také například problematiku definování dezinformací a terminologie. Výhodou je také její aktuálnost, vyšla teprve na konci roku 2021. Samozřejmostí je také využití článků z odborných časopisů, jako například výše zmíněný *Cyber Defence Review*, *Safety Science* nebo *New America*. Použity jsou však také zdroje přímo ze sociálních sítí, tedy převážně jejich pravidla pro uživatele nebo také zprávy, jako například *European Policy Blueprint for Countering Authoritarian Interference in Democracies* vydána German Marshall Fondem. Pro doložení dobové situace v České republice, například platným opatření, budou použity také zprávy hlavních českých zpravodajských serverů.

Studie zabývající se dezinformacemi a jejich množstvím se velmi často vztahují na jednu zemi či větší oblast. Velké množství těchto studií se vztahuje na Spojené státy americké nebo země Latinské Ameriky. V České republice se většinou jedná o studie zkoumající fake news a dezinformace s ohledem na schopnost veřejnosti je rozpoznat. Zmínit můžeme například pravidelnou studii *Zpravodajství v digitálním věku*, kterou zaštiťuje Nadační fond nezávislé žurnalistiky (NFNZ) a agentura Nielsen Admosphere.

Zkoumání dezinformací z pohledu obsahu je však složitější. Velmi rychle se mění, podle toho, které vlivy jsou ve společnosti zrovna důležité. Mohou být také velmi rozličné napříč zeměmi. Tyto problémy se mohou promítnout také v dezinformacích ohledně pandemie. Jako příklad můžeme uvést například tvrzení, že některá etnická nebo náboženská skupina virus šíří rychleji nebo je proti němu naopak imunní. Do této kategorie můžeme dosadit jakoukoliv skupinu, která je v cílové zemi či lokalitě nějak kontroverzní. Častější jsou však studie obsahu dezinformací v případě voleb, velmi často prezidentských voleb v USA. Například kampaň v roce 2016 byla jedním z momentů, který vynesl slova fake news a dezinformace do každodenního slovníku.

1 Obecná definice

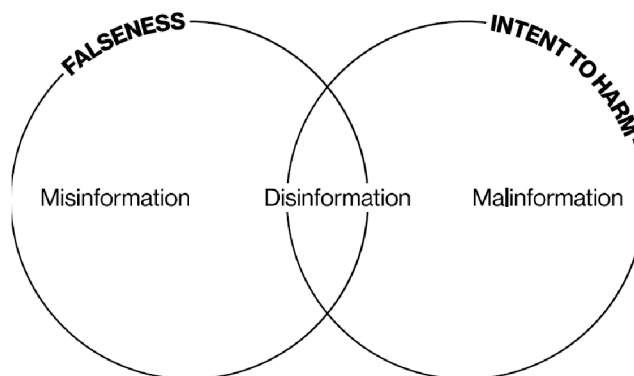
1.1 Terminologie

Definice pojmu dezinformace je v současné době stále otevřeným tématem. Velmi často může docházet k záměnám s pojmy *misinformace* nebo *malinformace*, problematickými mohou být také překlady z angličtiny, případně jiných jazyků. Převládajícím konsensem je, že dezinformace je informace, která je nepravdivá a záměrně vytvořená tak, aby mohla ublížit určité osobě, společenské skupině, organizaci nebo zemi. (Faesen, Klimburg, van Hoeve, & Sweijs, 2021, s. 5) Velmi podobnou definici na svých webových stránkách zveřejňuje také Ministerstvo vnitra České republiky: „*Pojem ‚dezinformace‘ znamená šíření záměrně nepravdivých informací, obzvláště pak státními aktéry nebo jejich odnožemi vůči cizímu státu nebo vůči médiím, s cílem ovlivnit rozhodování nebo názory těch, kteří je přijímají.*“ (‘Definice dezinformací a propagandy’)

V kontrastu k dezinformaci je nutno také vymezit rozdíl mezi dezinformací a misinformací. Tento termín není v češtině ani zdaleka tak hojně užíván, ale je neméně důležitý. Nepravdivý prvek je v případě misinformací stále přítomen, ovšem z definice jim chybí záměrnost. Může se tedy jednat o chybné vysvětlení určité situace či nesprávný popis kontextu. Nešíří se však se záměrem kohokoli poškodit (Faesen, et al., 2021, s. 4). Pro kontext je však nutné uvést, že v anglický pojem *misinformation* je do češtiny často překládán jako dezinformace. Překlad tedy může tyto rozdíly zastřít.

Na opačné straně tohoto spektra, tedy blíže prvku záměrnosti, záměru ublížit, se nachází pojem *malinformace*. Ani tento případ není v češtině tak dobře znám. Jako malinformaci označujeme informace s pravdivým základem, ovšem vypuštěné s jasným záměrem ublížit či poškodit druhou stranu. To může zahrnovat také úniky informací nebo obtěžování (‘MIS, DIS, MALINFORMATION’, 2022).

Rozdíl mezi pojmy misinformace, dezinformace a malinformace pak shrnuje například následující graf (Faesen, et al., 2021, s. 6).

Obrázek 1

Pro tuto práci je však klíčovým pojmem právě dezinformace, tedy nepravdivá informace šířená se záměrem ublížit nebo také získat ekonomický či politický zisk.

1.2 Vývoj dezinformací do 2016

Termín dezinformace se začal hojněji používat od roku 2016, přesněji od amerických prezidentských voleb, jež v tomto roce proběhly. V evropském kontextu však můžeme pozorovat případy státem financované propagandy v první dekádě 21. století. Nejjasnější případ představuje Finsko. Severská země se stala terčem aktivismu ruských trollů krátce po přelomu tisíciletí. Finská expertka Saara Jantunen ve své knize *Infosota (Informační válka)* z roku 2015 poukazovala na známé trolí farmy a jejich komplikované sítě. V té době se také další finští novináři a odborníci na obranu a vojenství zabírající se konfliktem na Ukrajině stali oběťmi pomluv ze strany ruských dezinformačních blogů nebo trollů. Ještě známější je v rámci finského příkladu pozdější kniha *Putinovi trollové* Jessiky Aro, která se také stala terčem masivní pomlouvačné kampaně (Sultan, 2019, s. 43). Dalším evropských příkladem může být situace z Německa v roce 2016. Tzv. případ Lisa poprvé ukázal, jak skutečně ruská státem řízená propaganda funguje a jak hluboce je koordinovaná (Sultan, 2019, s.44). Samotnému systému odhalenému tímto případem se budeme věnovat později v podkapitole *Vznik a šíření dezinformací*.

Celosvětově nejznámějším případem a obdobím, které dostalo pojem dezinformace do širšího povědomí, je však situace z roku 2016, respektive

okolnosti kampaně prezidentských voleb ve Spojených státech. Právě kvůli rozvoji tohoto fenoménu se začal měnit pohled na samotný hlavní prostředek šíření dezinformací, tedy sociální sítě a internet obecně. Například jen o několik let dříve, v roce 2011, byl Facebook viděn jako nástroj, který přinese celému světu demokracii. S postupem času se však ukázalo, že sociální sítě a internet demokracii nezlepšily, ovšem přinesly jiné změny. Tou hlavní je transformace formy protestu. Komunikace přes internet usnadnila shromažďování velkého počtu lidí z celého světa do nových komunit a snížila potřebný čas, finance i úsilí, které by větší vyjádření protestu obvykle vyžadovalo (Schiffrin, 2017, s. 117, 119).

Ovšem i v této primárně optimistické době, která internet viděla jako jasný krok k lepší a demokratičtější budoucnosti, se objevovaly také opoziční hlasy. Americký spisovatel běloruského původu Jevgenij Morozov například varoval proti naivní představě o tom, že by Facebook měl sílu přimět vlády být zodpovědnějšími. Upozornil také na fakt, že nejen demokratické země a jejich politici internet používají. Také autoritářské režimy mohou skrze sociální sítě šířit svou propagandu nebo efektivněji sledovat své odpůrce (Schiffrin, 2017, s.118).

Frekvence používání pojmu dezinformace jak v běžné tak v akademické rovině se znásobila v období prezidentských voleb Spojených států v roce 2016. V této době se začal poprvé ukazovat jeden z problémů v boji s dezinformacemi, který bohužel přetrvává do současnosti. Tímto problémem je nedostatečná transparentnost dat platform sociálních sítí. Společnosti jako META a její Facebook nebo Twitter neposkytují dostatek dat například o tom, ke kolika uživatelům se dostanou určité politické reklamy. Jejich algoritmy přitom tyto reklamy cíleně zaměřují na určité typy publika, jak bude rozvedeno v následujících kapitolách. Bohužel právě tento nedostatek neumožňuje výzkumníkům přesný vliv a účinnost cílení reklam ani dezinformací stanovit (Schiffrin, 2017, s.120).

1.3 Vznik a šíření dezinformací

Téma vzniku dezinformací je velmi obsáhlé, ovšem nejzajímavější a nejzmiňovanější součástí je problematika státem řízené propagandy a jejího šíření. Dezinformace se téměř zpravidla netvoří spontánně, většinou za nimi stojí velmi dobře organizované skupiny nebo úřady zemí s autoritářskými režimy (Palomo, 2021, s. 2). Cílem pak často bývá nabídnout vysvětlení určité situace, velmi často situace krizové, a to co nejjednodušším způsobem. Jejich vzniku a šíření napomáhá velmi rychlá doba, krizová období a obtížná situace zpravodajství v reálném čase. Klasickým příkladem může být Twitter, který je zahlcen zaručenými informacemi, svědectvími z místa dění, ovšem jejich pravdivost často není možné ověřit. To také komplikuje fungování tradičních médií. Hlavním cílem je reportovat o dané situaci jako první, ne o ní referovat nejlépe či nejobektivněji. Dezinformace proto často nacházíme na málo známých či neznámých zpravodajských stránkách, většinou se pak šíří v několika jazycích (Sultan, 2019, s. 46).

Často vznikají se záměrem vyvolat velmi silnou emoční i násilnou reakci, popřípadě k takovýmto reakcím pobízí. Jako příklad může sloužit šíření tvrzení, že MMR vakcíny způsobují autismus, které stálo u velkého nárůstu antivakcinačního hnutí ve 20. letech 20. století (Palomo, 2021, s. 2).

V roce 2016 definoval americko-izraelský profesor Yochai Benkler 5 skupin šířících se dezinformací. První z nich jsou dezinformace blízké ruské vládě, v tomto případě se jedná o dezinformace šířené se záměrem zmást, prohloubit nedůvěru a šířit propagandu. Druhou jsou dezinformace šířené pravicovými skupinami, v autorově případě ve Spojených státech, například radikálně pravicový zpravodajský portál Breitbart News Network založený konzervativním novinářem Andrew Breitbartem. Třetí skupinou jsou pak dezinformace šířené z důvodu finančního zisku. Čtvrtou jsou pak informace, které se šíří skrze peer-to-peer sítě nebo 4chan často ze strany radikálních pravicových aktivistů. Poslední jsou pak formální kampaně, které využívají behaviorální marketing a analyzují tedy chování zákazníků. Výsledkem těchto kampaní je například cílená reklama (Schiffrin, 2017, s.121).

Bližší pohled si zaslouží zřejmě nejznámější typ dezinformací a to ty spojené s ruským státem. V lednu 2016 v návaznosti na vlnu migrační krize vznikl jeden z učebnicových příkladů ruské dezinformační kampaně v západní Evropě, jmenovitě v Německu. Ten naznačil skutečné fungování ruské dezinformační struktury. V lednu začala ruskojazyčná média zmiňovat informace o 13leté rusko-německé dívce Lise,

kteřá byla údajně v Berlíně znásilněna migranty. Informace se rozšířila rychleji, než berlínské autority stačily informace ověřit. Tuto zprávu jako fakt později převzala i německá a zahraniční mainstreamová média, což znamenalo rozšíření do celého světa. Šíření médií doplňovalo také sdílení na sociálních sítích, ať už Facebooku, Twitteru nebo Redditu. Skrze tyto sítě se pak shromažďovaly také demonstrace, kterých se hojně účastnila ruská menšina v Německu nebo neonacistické skupiny. O těchto demonstracích dále informovala jak ruská tak německá média. Případ vyvrcholil až na nejvyšší politické úrovni, kdy ruský ministr zahraničí Lavrov vystoupil s proslovy, ve kterých pochyboval o tom, jestli je německá strana vůbec schopná případ seriózně vyšetřit a to z důvodu politické korektnosti (Sultan, 2019, s. 44).

Jak zjednodušuje Oz Sultan, online propaganda a její šíření se skládá z 5 kroků. Prvním je samotná iniciace události, v případě Lisa první zveřejnění zprávy. Druhým pak validace pomocí tisku nebo společnosti, v tomto případě většinou ruskojazyčných serverů. Třetí amplifikace pomocí zahraniční síly, například ruského vedení. Čtvrtým je vyvolání společenského rozruchu, tehdy se začne zpráva samovolně sdílet po sociálních sítích. Posledním krokem a cílem je situace, kdy uživatelé berou sdílenou informaci jako fakt. Pro kontext uveďme, že tento ruský vzor využívají také další země, například Čína a Írán (Sultan, 2019, s. 45).

V dezinformačních kampaních bývají využíváni tzv. cyber-troops, kybernetičtí vojáci, které Macmillanův slovník definuje jako osoby, které jsou placené za šíření politické propagandy online převážně na sociálních sítích. Využívání mohou být také k diskreditaci oponentů nebo vypuštění obrovského množství zpráv, které zatlačí opoziční názory do pozadí. Zasahovat mohou také do zahraničních záležitostí ("Cyber troops", 2019). Způsoby jejich práce jsou rozličné. Od šíření falešného, zavádějícího, manipulovaného nebo umělého obsahu až po práci s výpočetní technikou, v tomto případě převážně algoritmy, analýzy big data. Často bývají koordinováni přímo vládou daného státu a snaží se vytvořit falešný konsensus (Bradshaw, Howard, 2018, s.24).

Výzkum zveřejněný v *Journal of International Affairs* se zabýval fungováním samotných aktérů, kteří mají v systému vytváření dezinformací v rámci propagandy zájmy a jejich srovnáním mezi státy demokratickými a autoritářskými. V autoritářských zemích jsou často přímými aktéry ministerstva, například Internet Research Agency v Rusku nebo vietnamské ministerstvo školství. Další z těchto států, například Severní Korea nebo Čína k tomuto určují vládní organizace. V demokratických státech je situace jiná. Hlavními aktéry jsou v jejich případě strany,

kteří si kolem sebe vytvářejí své týmy, které ovšem fungují jen v období volebních kampaní nebo referend a cílí téměř výlučně na domácí publikum. Struktury autoritářských států jsou také daleko pečlivěji organizované. Zaměstnanci jsou motivováni k lepším výkonům ziskem odměn například ve formě stipendií. Často jsou také trénováni. Jejich cílem je dosáhnout co největšího počtu příspěvků, sledování co největšího počtu skutečných lidí, popřípadě přidávání si těchto lidí do přátel. I tyto režimy se soustředí na domácí publikum, ale jejich vliv je často viditelnější v zahraničí, například již zmíněné ruské zásahy ve Spojených státech, Pobaltí, Finsku nebo západní Evropě (Bradshaw, Howard, 2018, s. 26-28).

1.4 Vliv a hrozby dezinformací

Důvody, proč se lidé k víře v dezinformace uchylují, mohou být různé. Z psychologického hlediska se však většinou jedná o skupiny osob, jejich potřeby nejsou naplňovány. Může se jednat o skupiny lidí, kteří mají tendenci hledat vzorce a spojení tam, kde žádné nejsou, osoby, které nejsou spokojené se svými existenciálními potřebami, tedy mají nedostatek pocitu bezpečí nebo kontroly na vlastním životem. Velmi typickými zastánci konspiračního myšlení jsou pak lidé, kteří mají vysokou potřebu cítit se jedinečně, unikátně ve srovnání s ostatními, nebo kteří si myslí, že je jejich společenská skupina nějak nedocena či ohrožena. Odborníci na psychiku také zmiňují, že k důvěře v dezinformace a konspiračnímu myšlení jsou náchylnější lidé s individualističtější přístupem k životu. Víra v dezinformace může být spojena také s nižším vzděláním, neboť v dnešní době je informační scéna velmi komplexní a lidé jsou vystaveni velkému množství často protichůdných informací, ve kterých je obtížné se orientovat (Douglas, 2020, s. 271).

Stejně jako dnešní informační prostor, také samotné dezinformace či konspirace jsou velmi komplexní, často mají více vrstev a proto je jejich vyvrácení obtížnější. Víra v ně pak mívá stoupající tendenci. Jakmile se jednotlivec stane součástí skupiny, která některé dezinformaci či teorii věří, s každým pokusem o vyvrácení může víra narůstat. Většinou se tomu tak děje z toho důvodu, že se o vyvrácení snaží někdo, koho daná dezinformace očerňuje či označuje za viníka. Ať je to vláda, vědecká obec nebo jednotlivé osobnosti. Takováto hnutí jsou často spojována se silnou politickou a společenskou identitou a v krajních případech mohou vést až k násilí (Douglas, 2020, s. 272).

Hlavním vlivem dezinformací je však fakt, že vyvolává reakce. Reakce s často velmi silným emočním zabarvením. Skupiny spojené na základě víry v dezinformace mohou vyvíjet tlaky na jiné skupiny nebo také na lokální autority a vládu, svolávat masivní protesty (Kallberg, Burk, Thuraisingham, 2020, s. 160).

Vliv dezinformací silně závisí na situaci, kterou se snaží vysvětlit. Největší vliv na veřejnost mohou mít těžko předvídatelné krize ohrožující veřejné zdraví nebo nehody a hrozby vůči životnímu prostoru a životnímu prostředí, například kontaminace vody či vzduchu. Příkladem může být havárie jaderné elektrárny v Černobylu. Tu také Michail Gorbačov označil jako důvod rozpadu Sovětského svazu, neboť lidé ztratili víru v to, že je jejich vláda dokáže ochránit (Kallberg, et al., 2020, s. 160-161).

Snížení důvěry v autority, nejčastěji vládu, a vyvolání zmatku jsou také nejběžnější cíle těch, kteří dezinformace vypouštějí. Způsobit tlak na legitimitu vlády však zřejmě nemohou narušit pouhé tweety nebo skupiny působící na sociálních sítích. Mnohem mocnější jsou v tomto ohledu kybernetické útoky nebo hrozby takových útoků. Dlouhodobé působení jakýchkoliv hrozeb pak může ve společnosti vyvolat nervozitu, ovlivnit cítění i činy a to nejen v krátkodobém úseku. Tato úzkost se pak stává silou až politického rozsahu a je nutné ji sledovat. Pocit bezpečí a ochrany je totiž základní jistotou, kterou by vláda měla svým občanům zajistit. Pokud se tak však neděje, vládní legitimita začne být zpochybňována a může dojít i k narušení institucionální stability (Kallberg, et al., 2020, s. 163-164).

1.5 Ukotvení dezinformací v zákonech

Ošetření dezinformací a online prostředí všeobecně zákony není běžné ani snadno dosažitelné. V současnosti dezinformace nejsou z pohledu mezinárodního práva ilegální. Většina zemí Evropské unie online prostředí také nijak nereguluje, avšak výjimkou je Francie a Německo (Faesen, et al., 2021, s.4).

Německý Bundestag schválil v červnu 2017 vůbec první evropskou legislativu regulující online prostředí – the NetzDG (The Network Enforcement Act). Platformám sociálních sítí tak vznikla povinnost odstranit ilegální obsah ze svých platforem v daném časovém úseku. Pokud tak neučiní, budou čelit vysokým pokutám. V německém případě je však nelegální obsah velmi široce definován, týká se například zobrazování násilí, projevů nenávisti nebo dětské pornografie (Berzina, Kovalcikova, Salvo, & Soula, 2019, s. 46).

Francouzský Zákon proti manipulaci informací (Law Against the Manipulation of Information) představuje zákon zaměřený primárně na dezinformace. Předložen i schválen byl v roce 2018. Zadává platformám sociálních sítí povinnost představit a zveřejnit svou formu boje proti dezinformacím. Francouzský národní regulátor médií také získal možnost zastavit vysílání televizního kanálu přidruženého k cizí vládě, pokud by narušoval francouzský národní zájem. Zmiňme však, že tento poslední bod vyvolal také obavy o přílišné vládní kontrole médií. (Berzina, Kovalcikova, Salvo, & Soula, 2019, s. 46).

Oba tyto zákony se však zabývají primárně šířeným obsahem, nikoliv způsobem šíření nebo chováním uživatelů, ačkoliv druhá možnost by znamenala menší hrozbu svobodě slova, na které si obě země velmi zakládají. Chováním uživatelů či lépe řečeno příspěvatelů je myšlen jasný rozdíl mezi skutečnými uživateli a počítačovými programy, troly či boty. Programy, trolové i botové jsou typickými nástroji propagandy i šíření dezinformací, příspěvky přidávají v nezvyklých časech nebo v nadlidské rychlosti a jsou proto většinou snadno identifikovatelní. Jakmile by se tedy legislativa zaměřila na řešení tohoto problému, mohla by se vyhnout častým sporům o svobodu slova v případě označování obsahu za škodlivý či nepravdivý (Berzina, Kovalcikova, Salvo, & Soula, 2019, s. 47). Ovšem ani toto řešení není bezchybné. Online prostředí a programy se však vyvíjí ve velké rychlosti a schválená legislativa by tedy mohla být účinná jen velmi krátce nebo by byla nutná častá novelizace.

2 Dezinformace v době pandemie

2.1 Dezinformace v dobách krize

Jak již bylo zmíněno, pandemie onemocnění covid-19 je učebnicovým příkladem situace, kdy mají dezinformace nadprůměrný vliv na společnost. Jedná se totiž o nepředvídatelné ohrožení veřejného zdraví, což je téma u veřejnosti extrémně důležité. Mnoho dezinformací o onemocnění covid-19 označuje oficiálně schválené léky za nebezpečné a přináší vlastní alternativy. Tyto alternativy mohou být přímo nebezpečné a život ohrožující. V tomto případě tedy nemluvíme pouze o tom, že dezinformace vytvářejí ve společnosti tlak nebo ji štěpí, což samozřejmě platí i nadále, klíčovým je však přímé ohrožení života, které způsobují.

V úvodu této kapitoly uveďme, že onemocnění covid-19 není první chorobou, která vlnu dezinformací vyvolala. Jako příklad můžeme zmínit onemocnění AIDS označovanou jako „nemoc homosexuálů“ nebo způsob jak se zbavit afroamerické populace. Dezinformační kampaň v tomto případě vedla také sovětská KGB, která označovala virus HIV za biologickou zbraň vyvinutou ve Spojených státech. Dalším onemocněním, kterého se dezinformace dotkly, byl virus Zika mezi lety 2015-2016. Jelikož je tento virus přenášen komáry, rozšířily se spekulace, že se jedná o geneticky upravený hmyz, který je využíván vládami k zabíjení lidí (Imhoff, Laberty, 2020, s. 1110-1111).

Je jednoduše vysvětlitelné proč jsou pandemie a epidemie živnou půdou pro dezinformace. Nemoci jsou zpravidla složité, komplexní a proto je velmi obtížné přijít s jednoduchým snadno pochopitelným vysvětlením. To způsobuje velkou míru nejistoty a nedůvěry.

2.2 Hrozby dezinformací o onemocnění covid-19

Kritickým znakem dezinformací v dobách pandemií je fakt, že mohou přímo ohrožovat lidské zdraví. Odstrašujícím důkazem mohou být počty lidí, kteří podleli některým takovým nepravdivým tvrzením. Zmínit můžeme dezinformaci tvrdící, že konzumace vysoce procentního alkoholu dezinfikujeme tělo a zbavíme se tak viru. Tomuto tvrzení podlelo minimálně 800 osob. Podobný účinek pak mělo mít také požití metanolu. V tomto případě osleplo zhruba 60 lidí a téměř šest tisíc jich bylo hospitalizováno. Tito lidé bohužel nedůvěřovali oficiálním léčebným postupům. Jejich prohlubující se víra v dezinformace je pak přiměla až k zapojení se do těchto život ohrožujících aktivit (Al-Zaman, 2021, s. 2).

Uvedme, že podobně nebezpečných dezinformací se šířilo více. Ve Spojených státech to bylo například doporučení k pití či vpichování dezinfekce a bělidla. V prostředí České republiky a střední Evropy celkově jsme také byli a stále jsme svědky víry v informace, které mohou být zdravotně nebezpečné. Jedná se primárně o užívání kontroverzních přípravků jako je Ivermektin, Isoprinosine nebo koloidní stříbro. Pečlivěji se jim budeme věnovat v následujících kapitolách.

Situace, které mohou končit až ilegálním činem, například útokem na cizí majetek, jsou také možným dopadem dezinformací o onemocnění covid-19 tak jiných. Zajímavým příkladem dezinformací, které vyústily až v útok na cizí majetek mohou být informace tvrdící, že 5G sítě způsobují v lidském těle změny, které usnadňují přenos viru SARS-CoV-2. Tyto dezinformace se začaly šířit relativně brzy po vypuknutí pandemie a docházelo také k ničení telekomunikační infrastruktury, věží nebo také zaměstnanců (Singh, Bagchi, 2020, s.19; Hern, 2020). Ilegálními kroky známými také z českého prostředí může být pronásledování převážně lékařů, například prezidenta České lékařské komory Milana Kubka. Za tyto činy stíhá policie antivakcinačního aktivistu Patrika Tušla. Za dezinformování společnosti pak stíhání čelí také další aktivistka Jana Peterková a to hlavně kvůli jejímu nepravdivému tvrzení o úmrtích seniorů v domě pro seniory v Měšicích u Prahy. Jejich úmrtí mělo podle tvrzení Peterkové zavinit očkování proti onemocnění covid-19 (“Policie zahájila trestní stíhání lidí, kteří pronásledovali známé lékaře nebo šířili dezinformace”, 2022).

Uvedme také, že právě zmínění lékaři nebo vědci jsou velmi častými terči dezinformačně motivovaných útoků nebo nenávisti. Běžnou součástí konspiračního myšlení jako takového je obviňování určité skupiny mocných ze snahy o ovládnutí světa často skrze nějakým způsobem skryté akce. Právě v případě pandemie onemocnění covid-19 se v médiích často objevovali lékaři, epidemiologové nebo vakcinologové. Jejich vystupování pak bylo částí společnosti spojeno s vládou, tedy skupinou, která pandemii údajně úmyslně způsobila. Toto vnímání dostaly některé tyto odborníky na v uvozovkách špatnou stranu, tedy vedle národních vlád, Evropské unie, Světové zdravotnické organizace nebo farmaceutických koncernů. Problémem však je, že společně s těmito odborníky se na tuto stranu dostala také věda jako celek a její důvěryhodnost tedy výrazně klesla. Z tohoto poklesu pak také vyplývá, že lidé věřící dezinformací budou daleko méně ochotní důvěřovat a dodržovat doporučení expertů (Imhoff, Laberty, 2020, s. 1111).

Nejcharakterističtějším chováním osob věřících dezinformacím je proto neprosto nepochybně nedodržování preventivních opatření, hlavně nošení ochrany úst a nosu. V pozdějších měsících pak samozřejmě také odmítání vakcinace proti onemocnění covid-19. Také tato forma víry v dezinformace může vést k vyšší úmrtnosti či závažnějším zdravotním problémům a zvýšené zátěži zdravotnických zařízení.

Dalším velmi nebezpečným jevem, který dezinformace naprosto jasně podporují, je dělení společnosti. Nejviditelnějším je zřejmě dělení na dvě velké skupiny těch, kteří dezinformace zastávají, tedy například bojují proti očkování a odmítají preventivní opatření, a těch, kteří si naopak závažnost situace uvědomují a dodržují vládní nařízení. Ještě závažnějšími však mohou být situace, kdy se lidé spojí proti některé z menšin. V případě pandemie onemocnění covid-19 se primárně jednalo o nenávisť vůči Asiatům, převážně těm pocházejícím z Číny. Důvodem byl samozřejmě fakt, že virus se začal šířit právě z této země. Mnoho lidí po dlouhou dobu virus i onemocnění nazývali například jako čínskou chřipku a čínský nebo wuchanský virus (Vazquez, 2020). Ve Spojených státech se tyto postoje promítly také do násilí na asijských Američanech nebo na jejich podnicích. Data policie v San Francisku vykazují nárůst nahlášeného násilí proti této menšině o 567 % (Anguiano, 2022).

Na závěr této kapitoly musíme také zmínit, že už v únoru 2020, tedy v samotném počátku pandemie zmínil generální tajemník Světové zdravotnické organizace (WHO) Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus, že čelíme nejen epidemii, ale také „infodemii“ (Imhoff, Laberty, 2020, s. 1110).

2.3 Šíření dezinformací v době pandemie

Z důvodu častých lockdownů trávili lidé v období pandemie daleko více času doma, z čehož přirozeně plynul vyšší čas strávený u obrazovek, nad mobilními telefony a počítači. Některé studie uvádějí, že doba, po kterou denně přijímáme jakékoliv informace, se z 60 % zvýšila na 92 % dne. Schopnost identifikovat dezinformace se pak zvýšila o 12 %, což teoreticky naznačuje, že čím více informací přijímáme, tím lépe jsme schopni je správně ohodnotit a dezinformace rozpoznat (Al-Zaman, 2021, s. 3).

Dezinformace se šíří v mnohých formách. Ať se jedná o zprávy, videa, memes nebo obrázky. Ty se pak často šíří nejen v rámci jedné sociální sítě, ale napříč mnoha

(Palomo, 2021, s. 1). Totožné obrázky tedy můžeme nalézt jak na Facebooku, tak i Twitteru, Instragramu nebo Redditu. Ještě typičtějším příkladem jsou pak videa většinou původně umístěna na server YouTube, odkud jsou pak jako odkazy sdílena po dalších sítích.

Skutečnost, že se často totožné zprávy šíří hned po několika kanálech způsobuje ještě větší zatížení uživatelů daných sítí. Čím většímu množství dezinformací je uživatel vystaven, tím obtížnější je pro něj rozeznat je od pravdivých informací. Čím déle je pak člověk podobnému tlaku vystaven, tím spíše mu může také podlehnout. Dezinformace se téměř zpravidla snaží vyvolat velmi silné emoce, reakce a okamžitou akci, ovšem často je dostačující vyvolat v lidech zmatení a nejistotu. V kontextu pandemie onemocnění covid-19 je nebezpečnou i samotná nejistota. Člověk nemusí zarytě věřit dezinformacím o lécích nebo respirátorech, stačí, když bude o dodržování vládních opatření pochybovat. Těmito kroky pak může ohrozit vlastní zdraví.

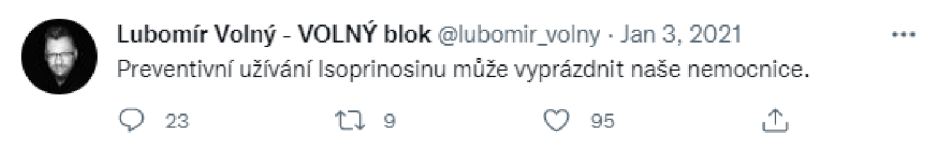
Nejistotu do společnosti však nepřináší jen dezinformace, přichází se samotnou situací života v pandemii. V těchto situacích se může stát, že lidé v nejistotě začínají přisuzovat pravdivost informacím, u kterých by si přáli, aby pravdivé skutečně byly. Velmi často se také při přemýšlení o pravdivosti neorientují podle informací samotných, nýbrž podle zdrojů, které je sdílí (Palomo, 2021, s. 3).

2.4 Témata dezinformací zvolených pro výzkum a příklady

Pro samotný výzkum jsme získané dezinformace rozdělili na 8 kategorií podle témat. Každá z těchto kategorií bude krátce představena společně s příkladem z Twitteru Lubomíra Volného. Doplňme, že jako dezinformace tato tvrzení hodnotíme na základě faktu, že jsou součástí seznamů lživých tvrzení Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva vnitra, Evropské unie popřípadě se jimi zabíraly nezávislé projekty jako stopfake.org, Demagog.cz nebo LeadStories.com.

2.4.1 Léky

Kategorie tvrzení o lécích či různých údajných způsobech léčby onemocnění covid-19 je velmi široká. V celosvětovém měřítku můžeme hovořit například o již dříve zmíněné doporučené konzumaci bělidla nebo dezinfekcí, účincích UV záření atd. V prostoru České republiky a střední a východní Evropy jsou však stěžejními dva léky. Tím prvním je Isoprinosine, který slouží převážně osobám s trvale sníženou imunitou. Ještě známějším je pak Ivermektin, antiparazitikum užívané primárně ve veterinárních praxích. Oba tyto léky měly být podle dezinformací levným a hlavně zaručeně účinným nástrojem k léčbě onemocnění covid-19 nebo jeho prevenci. Jako další zmiňované přístupu doplníme užívání vitamínů, převážně vitamínu C a to také nitrožilně, nebo inhalace koloidního stříbra. Každý z těchto přístupů byl na twitterovém účtu Lubomíra Volného zmíněn. Jako ilustraci použijme následující dva tweety.

Obrázek 2

Obrázek 3

2.4.2 Očkování

Vedlejší účinky očkování a obrovské nebezpečí, které údajně představuje, jsou jedním z nejnápadnějších narativů dezinformací v rámci pandemie onemocnění covid-19. V tomto případě však musíme podotknout, že zkoumané období, tedy přelom roku 2020 a 2021 je teprve počátkem očkovacích kampaní. Samotná distribuce očkovacích látek začala v Evropské unii až na konci roku 2020. Podle dat Ministerstva zdravotnictví začala křivka počtu naočkovaných v České republice narůstat až zhruba mezi únorem a březnem 2021, tedy v období částečně přesahujícím zkoumanou dobu. Je tedy důležité podotknout, že očkování nebylo v té době zdaleka tak frekventovaným tématem, týkalo se převážně zdravotníků a nejohroženějších skupin (“Přehled vykázaných očkování v ČR”).

Mezi narativy, které Lubomír Volný na svém Twitteru zmiňuje ve vztahu k očkování jsou převážně náhlá úmrtí, ale objevuje se také například informace, že vakcinovaní pacienti by měli být diagnostikováni jako HIV pozitivní.

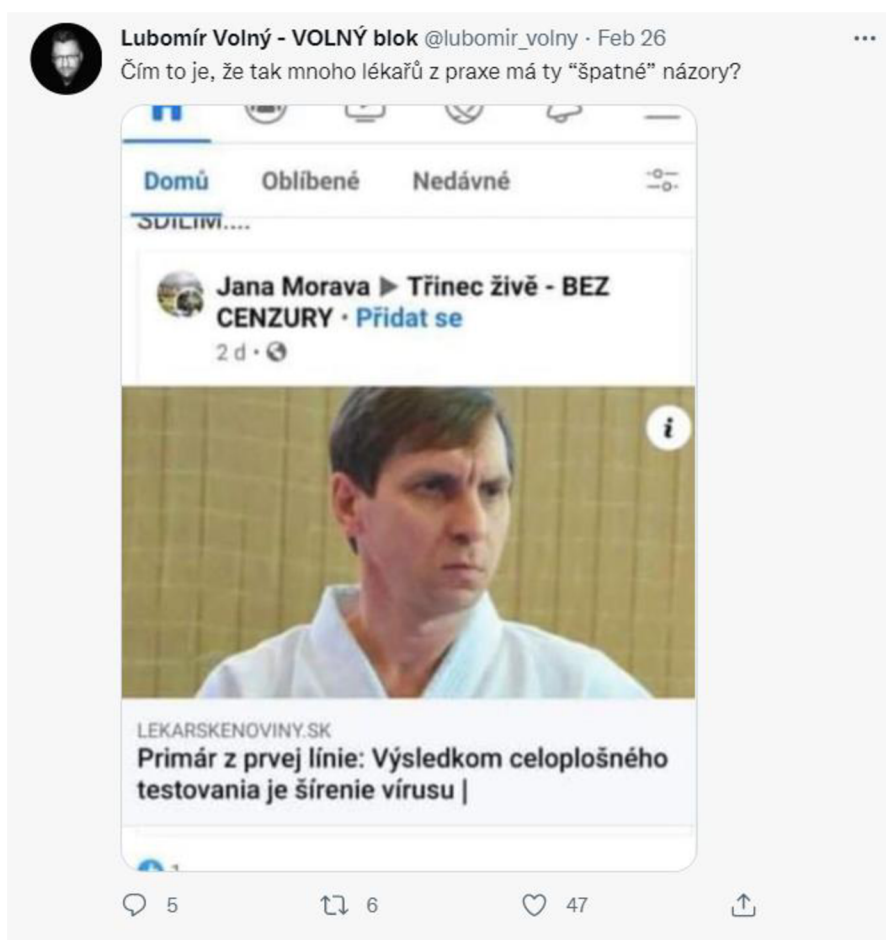
Obrázek 4

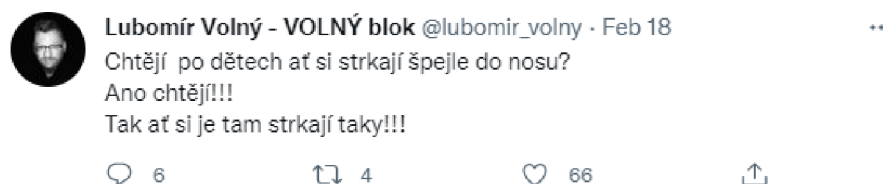
Obrázek 5

2.4.3 Testování

Do třetí kapitoly jsou řazeny tweety věnující se testování, velmi často povinného testování ve firmách či školách. Narativy většinou odpovídají odporu proti testování a to obzvláště u dětí. Zmiňován je také fakt, že by plošné testování mělo přispívat k šíření viru než pomáhat jeho utlumování. Mezi extrémní dezinformační tvrzení, která se však na zkoumaném účtu v dané době neobjevovala, patří například sdělení, že v průběhu testování je testovanému vpravován do těla čip popřípadě je takto přímo virem záměrně infikován.

Obrázek 6

Obrázek 7

2.4.4 Roušky a respirátory

Dezinformační tvrzení o různých formách ochrany se měnila v průběhu času stejně jako se měnila vládní nařízení ohledně jejich nošení. Konstantní však zůstávala myšlenka, že veškeré tyto formy jsou škodlivé, brání přísunu kyslíku nebo v sobě zachycují různé toxické látky, které zpětně vdechujeme. V době, kdy se debatovalo o nošení dvou chirurgických roušek zároveň, se tato tvrzení soustředila také na tuto skutečnost. Údajně mělo také docházet k nárůstu počtu nakažených tam, kde bylo povinností ochranu úst a nosu nosit. Některé dezinformace také zmiňovaly, že Světová zdravotnická organizace nedoporučila roušky používat nebo že jejich používání snižuje fungování imunitního systému.

Obrázek 8

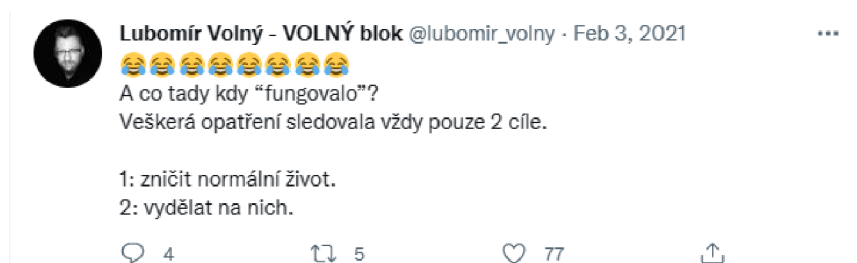
Obrázek 9

2.4.5 Reakce na vládní opatření

Speciální kategorie pro vládní opatření v boji proti pandemii onemocnění covid-19 zahrnuje především tvrzení o nouzovém stavu a tzv. pandemickém zákoně, tedy Zákoně č. 94/2021 Sb. Oficiálním názvem *Zákoně o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19*. Pandemický zákon dezinformace vysvětlují jako způsob, kterým si politická reprezentace vytvořila prostor pro manipulaci s obyvatelstvem. Tweety Lubomíra Volného zdůrazňují, že není omezen jen na onemocnění covid-19. Dalším klíčovým tématem je nouzový stav, který je viděn velice podobně. Zkoumané tweety ho označují za prostředek umožnění snazšího zavádění totalitních opatření. Mezi ty pak patří povinnost nosit ochranu úst a nosu, lockdowny, povinné testování atp. Velmi často je pak poukazována na údajné skutečnosti, že tato nařízení ve skutečnosti nefungují a jsou jen prostředkem na cestě k zavedení totalitního státu.

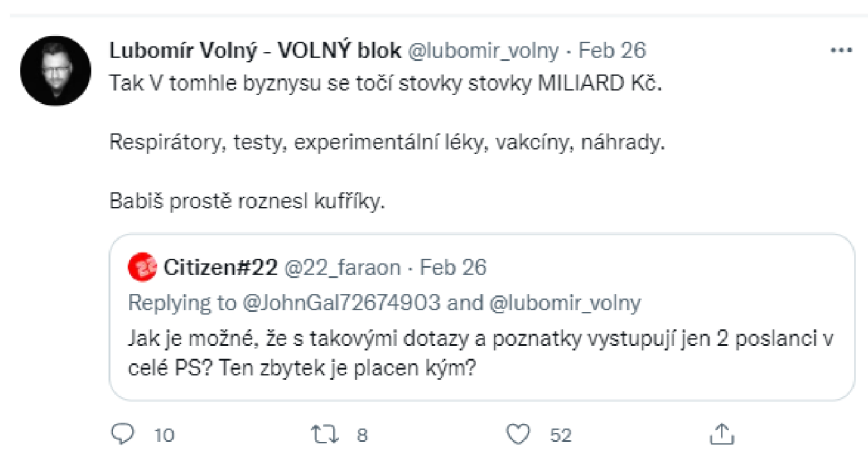
Obrázek 10

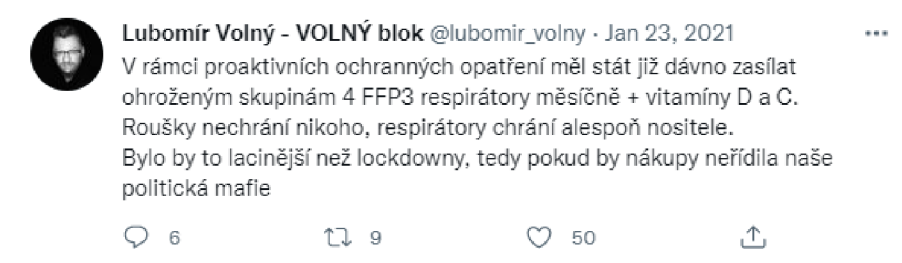
Obrázek 11

2.4.6 COVID-19 business

Dalším velmi frekventovaným tvrzením je, že celá pandemie je uměle vyvolaná či uměle protahovaná či udržovaná kvůli výdělku úzké vrstvy nejbohatších. Tato kategorie je velmi úzce spjatá s předcházející kategorií opatření, neboť právě ta údajně bývají udržována právě kvůli snazšímu zisku. Lidmi, kteří by měli profitovat, nejsou jen politici ale také lékaři, vakcinologové, epidemiologové nebo velké farmaceutické společnosti. Velmi známým celosvětovým příkladem takovéto dezinformace je osoba Billa Gatese, který údajně stojí za čipy ve vakcínách, za samotným vývojem nového koronaviru nebo skrze vakcíny provádí genocidu obyvatel, aby zabránil přelidnění planety. A to je teprve výčet všeho, čeho se měl americký multimiliardář dopustit. Některé pak také tvrdí, že byl zatčen americkou armádou a popraven. Jedná se o jeden z případů. V České republice a přesněji přímo na Twitteru Lubomíra Volného je viníkem především bývalá vláda premiéra Andreje Babiše, ale také opozice hlasující pro nouzový stav či pandemický zákon.

Obrázek 12

Obrázek 13

2.4.7 COVID-19 jako genocida

Podobně jako nahlížení na pandemii jako na business, také hodnocení situace jako genocidy se pevně váže na nejbohatší vrstvy, korporace nebo politiky. Opět můžeme zmínit příklad amerického multimilionáře Billa Gatese. Ačkoliv o jeho osobě koluje nespočet různých a často si odporujících dezinformací, jednou z nich je právě to, že skrze vakcíny vraždí obyvatele aby tak zamezil přelidnění planety. Přelidnění je velmi často užívaným důvodem, který by měli původci této údajné genocidy mít. Další dezinformace pak také uvádějí, že by se mělo jednat o vraždění všech, kteří „prohlédli a spatřili pravdu“ a to většinou v kontextu typického znaku konspiračního myšlení, tedy tajné celosvětové organizace zasahující do veškerého dění na světě. Tito lidé tedy měli odhalit tajemství skryté celosvětové vlády a proto se jich právě tato organizace musí zbavit.

V kontextu twitterového účtu Lubomíra Volného pak musíme zmínit údajné pachatele této genocidy, které sám jasně jmenuje v následujícím tweetu. Velmi častým je také srovnání s obdobím holocaustu včetně zmiňování koncentračních táborů pro neočkované.

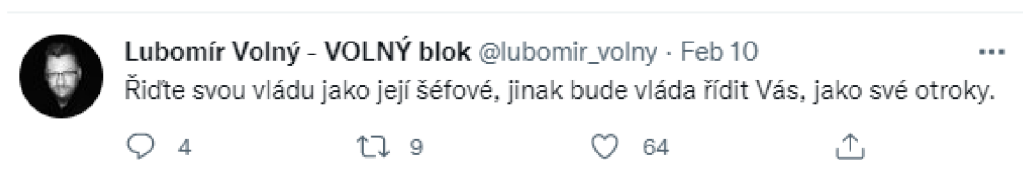
Obrázek 14

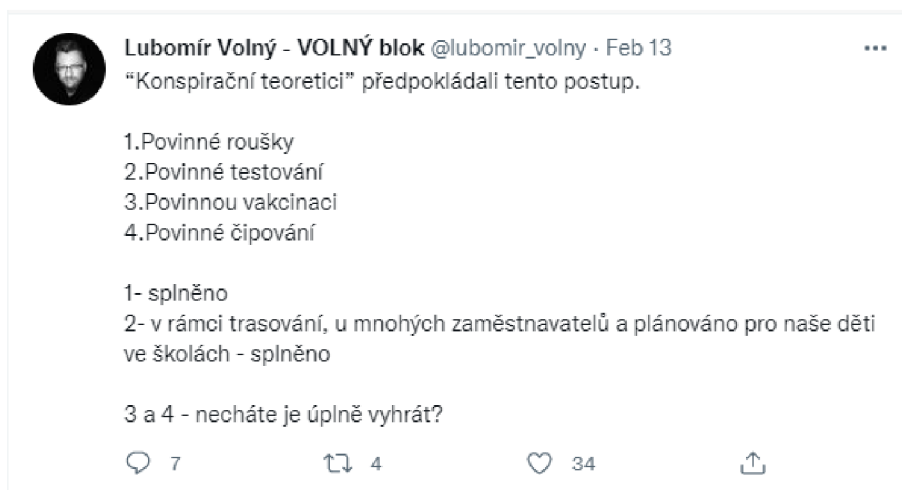
Obrázek 15

2.4.8 Výzva k vzepření se COVID-19 diktatuře

Kromě genocidy a businessu si pandemie v očích dezinformátorů a lidí, kteří jim uvěřili vysloužila také další názvy. Mimo „covid podvod“ musíme zmínit „covid diktaturu“ či „covid totalitu.“ Ta může být také označována jako totalita zdravotnická nebo hygienická. K vzepření se takovému stavu společnosti jsou lidé skrze dezinformace často vybízeni, poněvadž, jak bylo zmíněno v předchozích kapitolách, jedním ze základních znaků dezinformací je jejich cílení na emoce a snaha vyvolat jasnou a rychlou reakci. V kontextu zkoumaného twitterového účtu bývalého poslance Lubomíra Volného pak do této kategorie spadají pobízení k vylepování plakátů a podobným skutečným akcím, ale také k nepolevování v boji proti této údajné diktatuře. Ve svých tweetech Volný opět navazuje na myšlenky z předcházejících kategorií.

Obrázek 16

Obrázek 17

2.4.9 Srovnávací kategorie

Devátou a zároveň srovnávací kategorií tvoří tweety zpracovávající témata migrace, často obsahující rasistické či islamofobní myšlenky. Tyto tweety slouží ke srovnání frekvence používání těchto témat a témat pandemie onemocnění covid-19. Příspěvky obsahující zmínky o migraci, migrantech islámu či rase byly zvoleny kvůli předpokladu, že budou na účtech obou uživatelů velmi frekventované a mohly by se svou četností rovnat či přiblížit příspěvkům o onemocnění covid-19. Jako příklad byly zvoleny následující dva tweety.

Obrázek 18

Obrázek 19

3 Analytická část

3.1 Metodika

Tato bakalářská práce je založena na indukční srovnávací tematické analýze twitterových příspěvků pocházejících ze dvou účtů existujících na této sociální síti. Stěžejním je účet bývalého poslance Poslanecké sněmovny České republiky Lubomíra Volného. Pro účely komparace pak slouží účet předsedy hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD) Tomia Okamury. Okamurův účet byl zvolen s předpokladem, že jeho obsah bude velmi podobný a tedy objektivně srovnatelný s účtem L. Volného.

3.1.1 Sběr dat

Data z twitterových účtů L. Volného i T. Okamury byly sbírány za období mezi 1. prosincem 2020 a 28. únorem 2021. Důvodem pro volbu tohoto časového úseku je situace v Poslanecké sněmovně 21. ledna 2021. Na tehdejší schůzi sněmovny, na které žádala vláda Andreje Babiše o prodloužení nouzového stavu, se nezařazený poslanec Volný pustil do konfliktu s předsedajícím Tomášem Hanzlem z České strany sociálně demokratické (ČSSD). Po vypnutí mikrofonu předsedajícím v průběhu projevu Volného došlo také na fyzickou konfrontaci při níž padl ze strany Volného až kultovní výrok „*Dostaneš flákanec.*“ Tato situace se stala nejen velmi medializovanou, ale hlavně začala velmi rychle kolovat po sociálních sítích. Předpokládáme tedy, že počet sledujících L. Volného v důsledku této situace velmi rychle a výrazně narostl.

Shromážděny byly příspěvky pro jednotlivé kategorie týkající se pandemie onemocnění covid-19, které byly následně rozřazeny do příslušných kategorií a měsíců. Žádný příspěvek nebyl zařazen do více než jedné kategorie. U každé z kategorií byly kromě počtu příspěvků brány v potaz také získané likes jak za daný měsíc tak i celkově. Pro kontext je nutno zmínit, že tyto kategorie byly zkoumány jen v rámci účtu L. Volného. Účet T. Okamury slouží ke srovnání poměrného zastoupení témat pandemie a migrace na obou účtech.

Totožně jako u jednotlivých kategorií v rámci tématu pandemie, také pro srovnávací kategorii byly sesbírány tweety (tw.) z účtů obou uživatelů. Zohledněn byl jak počet příspěvků tak také počet získaných likes.

Pro kontext byly sesbírány také veškeré příspěvky, které se pandemie onemocnění covid-19 jakkoliv dotýkaly ačkoliv nespádaly do žádné z kategorií. Tento krok nám umožní určit celkový rozsah tématu onemocnění covid-19 v rámci účtů obou uživatelů.

3.1.2 Zpracování dat

Po roztrídění příspěvků a sečtení jejich počtu i počtů likes byla tato čísla zprůměrována. V případě zpracování dat z účtu L. Volného je tedy výsledkem například průměrný počet likes, kterého dosáhly příspěvky v jednotlivých kategoriích. Dále byla pozornost věnována jaké procento z celkového počtu tweetů v daném měsíci kategorie měla, tento postup nám umožnil určit nejfrekventovanější témata a témata získávající nejvyšší počet likes. Ve formě tabulek a grafů bude předložen také vývoj jednotlivých témat v krátkém období tří měsíců.

Zpracování příspěvků o pandemii onemocnění covid-19 obecně a také těch s tématem migrace, rasy a islámu probíhalo podobně. Příspěvky byly sesbírány a zprůměrovány vzhledem k celkovému počtu tweetů na účtech obou uživatelů. Cílem bylo zjistit, zdali se L. Volný a T. Okamura skutečně ve svých vyjádřeních tematicky překrývají, popřípadě které z témat u nich dominuje.

3.2 Výsledky a interpretace

3.2.1 Lubomír Volný

Na úvod zpracování hlavních dat této práce, tedy dat z twitterového účtu Lubomíra Volného je potřeba definovat statistiky tohoto účtu obecně. Účet byl založen již v listopadu 2017 a v současné době, tedy k březnu 2022, má bývalý poslanec na této sociální síti přes 6 600 sledujících. Pokud nahlédneme do historie přesněji do jara 2020, tedy do období, kdy se začalo onemocnění covid-19 výrazně šířit i v České republice, sledovalo jeho účet 2 307 uživatelů Twitteru (data ke květnu 2020). Za necelý rok probíhající pandemie se počet jeho sledujících poměrně výrazně zvýšil a to na 3 645 v březnu 2021. Zde však musíme poukázat na velmi klíčový fakt. Téměř dvojnásobný nárůst, který tento účet zaznamenal mezi březnem 2021 a březnem 2022 je s největší pravděpodobností způsoben situací z června 2021. Tehdy společnost Meta zablokovala Volnému primární komunikační kanál, tedy Facebook. Je tedy očekávatelné, že minimálně část ze 104 000 facebookových účtů, které měly stránku Lubomíra Volného označenou jako sledovanou, se přesunulo na síť Twitter. Musíme však také podotknout, že mnohem vlivnější než Twitter může být v tomto případě síť Telegram. Této problematice se budeme dále věnovat v závěru kapitoly (“Facebook smazal účet poslance Volného. ‘Opakovaně porušoval pravidla,’ uvedla mluvčí”, 2021).

	Sledující (Followers)	Počet tweetů
Jaro 2020 (květen 2020)	2 307	13 300
Jaro 2021 (březen 2021)	3 645	17 000
Jaro 2022 (březen 2022)	6 617	25 000

Tabulka 1 - statistiky účtu @lubomir_volny

3.2.1.1 Prosinec

Od 1. do 31. prosince 2020 zveřejnil Lubomír Volný na svém Twitteru celkem 127 příspěvků, z toho 62 se jakkoliv dotýkalo pandemie onemocnění covid-19. Téma pandemie tedy v prosinci tvořilo téměř 50 % veškerých příspěvků. Z 62 covidových příspěvků bylo možné do zkoumaných kategorií zařadit 38 z nich.

Celkový počet tweetů	127
Celkový počet tweetů o covid-19	62
Celkový počet tweetů zařazených do kategorií	38
Průměr tweetů o covid-19 z celku	48,82 %
Průměr zařazených tweetů z celku	29,92 %

Tabulka 2 - počet příspěvků prosinec

Suverénně nejsilnější kategorií bylo téma očkování zastoupeno celkem 18 tweety. Můžeme tedy říci, že téměř každý třetí příspěvek s tématem onemocnění covid-19 se nějak dotýkal očkování. Tato kategorie tvořila 29,03 % všech příspěvků o covidu-19. Dominujícím narativem v rámci očkování však ještě nebyla aplikace očkovací látky jako takové, ale převážně studie, vedlejší účinky nebo údajný nátlak farmaceutických korporací na občany. Volný se také ve svých tweetech věnuje kauzám, které farmaceutické společnosti, převážně společnost Pfizer, potkaly. Musíme však uvést, že průměr získaných likes není u kategorie očkování extrémně vysoký, což může být zkresleno také právě vysokým počtem tweetů. Průměrně získávaly tyto tweety necelých 18 likes, přesně 17,89.

Druhou nejvýrazněji zastoupenou kategorií je téma vyzývání boje proti covidové/zdravotnické totalitě. V tomto měsíci Volný zveřejnil sedm takovýchto tweetů, které tvořily 11,29 % příspěvků o pandemii. Tato kategorie je v prosinci také tou s nejvyšším průměrných počtem likes, průměrně příspěvky dostávaly 35,43 likes. Musíme však podotknout, že tato vysoká hodnota je výrazně zkreslena následujícím příspěvkem z konce prosince. Zisk 112 likes je v kontextu tohoto účtu velmi vysokým číslem.

Obrázek 20

Ke shrnutí všech kategorií nejlépe poslouží tato tabulka. Jak můžeme vidět, kategorie zahrnující prostředky ochrany dýchacích cest nebyla v prosinci zastoupena ani jednou. Nejslabšími kategoriemi byla témata testování a covid-19 jako genocida s jedinou zmínkou. Dva tweety pak hovořily o pandemii jako o businessu. Téma léků pak bylo zastoupeno třemi tweety, ovšem dosáhlo na relativně vysokou průměrnou hodnotu získaných likes. Přesněji získaly v průměru 20,67 likes, což byla druhá nejvyšší hodnota ze všech kategorií.

Kategorie	Počet tweetů	Průměr kategorie z tw. o covid-19	Průměr likes na příspěvek
Léky	3	4,84 %	20,67
Očkování	18	29,03 %	17,89
Covid-19 business	2	3,23 %	9,5
Boj proti totalitě	7	11,29 %	35,43
Testování	1	1,61 %	15
Opatření	6	9,68 %	18,67
Covid-19 genocida	1	1,61 %	11
Respirátory/roušky	0	0 %	0

Tabulka 3 - kategorie prosinec

3.2.1.2 Leden

Leden byl ze tří sledovaných měsíců ten s největším počtem tweetů. Jejich počet dosáhl hodnoty 199, oproti prosinci tedy přibylo 72 příspěvků. Musíme však dodat, že počet tweetů, které bylo možné zařadit do zkoumaných kategorií je dokonce o tři menší než v předchozím měsíci.

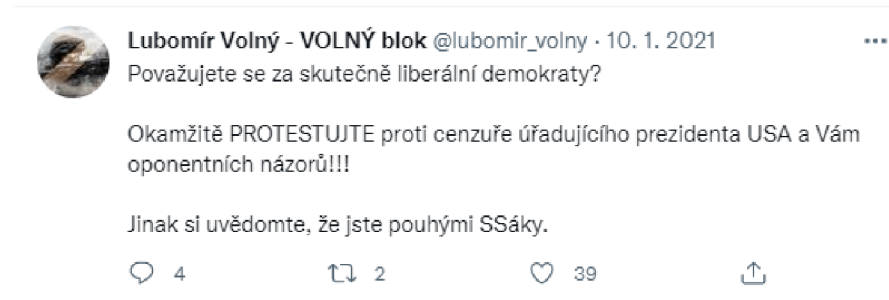
Celkový počet tweetů	199
Celkový počet tweetů o covid-19	89
Celkový počet tweetů zařazených do kategorií	35
Průměr tweetů o covid-19 z celku	44,72 %
Průměr zařazených tweetů z celku	17,59 %

Tabulka 4 - počet příspěvků leden

Celkový počet příspěvků je totiž velmi výrazně zkreslen jak lednovými událostmi ve Spojených státech amerických, tak situací v Poslanecké sněmovně 21. ledna. V kontextu Spojených států americký hovoříme o útoku na Kapitol 6. ledna 2021. V závislosti na tomto incident je účet Lubomíra Volného obzvláště ze začátku ledna plný převážně tweetů na podporu bývalého amerického prezidenta Donalda Trumpa, které navíc dosahují relativně vysokých počtů likes. Ve většině těchto tweetů jednoznačně vyjadřuje svou podporu tehdy dosluhujícího amerického prezidenta Trumpa. Jasná je také jeho nelibost vůči krokům sociálních sítí, například právě Twitteru. Tato společnost znemožnila účtu bývalého prezidenta Trumpa fungování. Stalo se tak 8. ledna právě v reakci na útok jeho podporovatelů na Kapitol. Twitter svůj krok odůvodnil tvrzením, že tweety na tomto účtu byly nebezpečně interpretovány na síti i mimo ni a hrozilo další podněcování násilí (“Permanent suspension of @realDonaldTrump”, 2021). Příspěvky na účtu Lubomíra Volného se v té době začaly jasně vyslovovat proti cenzuře ze strany korporací. Jako příklady tweetů reagujících na situaci ve Spojených státech můžeme použít tyto tweety.

Obrázek 21

Obrázek 22

Druhým velmi výrazným faktorem ovlivňujícím počet a charakter tweetů v tomto měsíci byla samotná situace v Poslanecké sněmovně. Ta by z pohledu hypotézy této práce měla značit jeden ze zlomů ve vývoji tohoto účtu. Logickým odhadem bylo, že se Volný bude této situaci na svém Twitteru věnovat poměrně hojně, ovšem tento předpoklad se kompletně nenaplnil. Musíme zmínit, že samotný první příspěvek týkající se incidentu je příspěvkem s nejvíce likes, který byl za zkoumané období na tomto účtu nalezen. Bezkonkurenčně nejvyšší je také počet komentářů.

Obrázek 23

I ostatní příspěvky týkající se tohoto incidentu mají vysoké počty likes. Zmíňme, že pokud příspěvek dosáhl ve zkoumaném období počtu likes vyššího než 100, jedná se o velmi vysoké číslo.

Jak již bylo zmíněno, téma pandemie onemocnění covid-19 bylo v lednu poněkud zatlačeno do pozadí ostatními událostmi tohoto měsíce. Pokud od nich však odhlédneme, zjistíme, že struktura zkoumaných kategorií byla velmi podobná jako v prosinci. Nejčetnější byly tweety o očkování, které s 13 příspěvky tvořily 14,61 % ze všech příspěvků o pandemii. Kategorií se suverénně nejvyšším průměrným ziskem likes je označování covidu-19 jako genocidy. Ty dosáhly v průměru 76 likes na příspěvek, což je velmi vysoké číslo. Hodnota je však ve skutečnosti velmi nerovnoměrná, poněvadž kategorie je zastoupená pouhými dvěma příspěvky z toho jeden měl velmi vysoký dosah. Jak bylo zmíněno, pokud na účtu Lubomíra Volného překročí příspěvek hranici 100 likes, jedná se o velmi úspěšný tweet. V tomto případě

se jednalo o příspěvek k Mezinárodnímu dnu památky obětí holocaustu 27. ledna. Ten se stal také velmi kontroverzním, jak napovídá také vysoký počet komentářů.

Lubomír Volný - VOLNÝ blok @lubomir_volny · Jan 27, 2021

...

Dnes je Mezinárodní den památky obětí holocaustu.

Nedovolme aby novodobí fašisté, špatně se maskující se jako "liberální demokraté", propagátoři "globálního resetu", "green dealu", a "nového světového řádu" rozpoutali nový sofistikovaný superholocaust všech normálních lidí.

25

11

116

Obrázek 24

Celkové výsledky kategorií za měsíc leden jsou znázorněny v následující tabulce. Jedinou kategorií, která prošla výraznější změnou v četnosti je téma vnímání pandemie onemocnění covid-19 jako businessu. Tato kategorie se ze dvou příspěvků v minulém měsíci dostala na trojnásobek a výrazně narostl také průměrný zisk likes na příspěvek. V prosinci nezískal jeden příspěvek tohoto tématu průměrně ani deset likes, zatímco v lednu to bylo již 46. Důležité je také dodat, že likes byly u této kategorie velmi rovnoměrně rozděleny, žádný z šesti příspěvků se výrazně nevymyká průměru. Tweet s nejnižším počtem likes označilo 29 uživatelů zatímco ten nejpopulárnější 62 uživatelů.

Kategorie	Počet tweetů	Průměr kategorie z tw. o covid-19	Průměr likes na příspěvek
Léky	3	3,37 %	46,67
Očkování	13	14,61 %	31
Covid-19 business	6	6,74 %	46
Boj proti totalitě	6	6,74 %	34,33
Testování	2	2,25 %	36
Opatření	2	2,25 %	27
Covid-19 genocida	2	2,25 %	76
Respirátory/roušky	1	1,12 %	19

Tabulka 5 - kategorie leden

3.2.1.3 Únor

Poslední zkoumaný měsíc se od předchozích výrazně lišil strukturou daných kategorií. V této době byla pandemie onemocnění covid-19 také nejfrekventovanější ze zkoumaného období. Přes 60 % všech tweetů z účtu Lubomíra Volného obsahovalo covidovou tematiku. Z celkového počtu 166 tweetů se jednalo o rovnou stovku.

Celkový počet tweetů	166
Celkový počet tweetů o covid-19	100
Celkový počet tweetů zařazených do kategorií	75
Průměr tweetů o covid-19 z celku	60,24 %
Průměr zařazených tweetů z celku	45,18 %

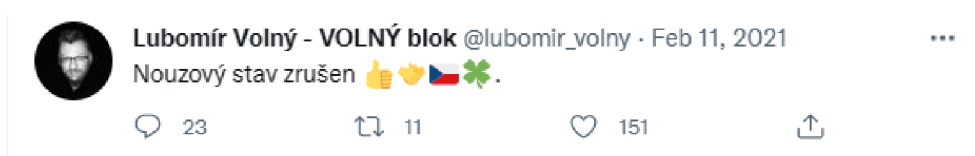
Tabulka 6 - počet příspěvků únor

Ačkoliv si také v únoru udrželo téma očkování svou pozici zhruba kolem počtu 14 příspěvků, situace se velmi změnila s příchodem dezinformací o léku Ivermektin. Přestože Lubomír Volný na svém Twitteru zmiňoval také další léky, ať už to byl Isoprinosine, koloidní stříbro či užívání vitamínů, Ivermektin se stal hlavním tématem jeho příspěvků. V předchozích měsících jsme zaznamenali pouze šest příspěvků s tematikou léčiv, ovšem v únoru se toto číslo vyšplhalo na 21 tweetů, což z této kategorie dělá výrazně nejfrekventovanější kategorii ze všech. Celkem tvořila 21 % všech příspěvků o pandemii a její příspěvky průměrně dosáhly na necelých 50 likes. Tweet s nejvyšším počtem likes byl pak ten srovnávající ceny alternativních léků jako je právě Ivermektin nebo Isoprinosine a oficiálních léků Remdesivir a Bamlanivimab. Pro kontext však uveďme, že většina tweetů o těchto lécích se začala objevovat až v druhé polovině února a je tedy velmi nerovnoměrně rozptýlena v rámci měsíce.

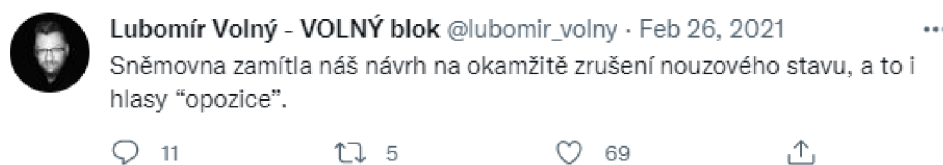

Obrázek 25

Jak již bylo zmíněno, kategorie očkování si zhruba udržela své postavení a stala se druhou nejpočetnější s 14 příspěvků. Jen o jeden tweet méně se týkalo boje proti covidové/zdravotnické totalitě. Velmi výraznou se v únoru stala kategorie o protipandemických opatřeních, což můžeme jednoduše interpretovat. V polovině února došlo k ukončení nouzového stavu a později k jeho opětovnému obnovení, přičemž Lubomír Volný velmi hlasitě vystupoval při obou příležitostech.

Obrázek 26

Obrázek 27

Kategorie boje proti covidové totalitě byla s celkovým počtem 13 tweetů v únoru třetí nejčastější. Tento fakt je úzce spojen nejen s častými jednáními o nouzové stavu, ale také s dalším incidentem v Poslanecké sněmovně. Ačkoliv vládní nařízení přikazovala nošení ochrany úst a nosu také zákonodárcům v Poslanecké sněmovně, tehdy nezařazený poslanec Lubomír Volný ani jeho kolega Marian Bojko toto nařízení nerespektovali. Opakovaně byli napomínáni a nakonec také vyvedeni ze sálu. Tehdejší předseda sněmovny Radek Vondráček (ANO) nakonec navrhl řešení formou vystavění plexiskla okolo míst obou nezařazených poslanců. Toto plexisklo se stalo velký tématem nejen na Twitteru Lubomíra Volného a částečně se promítlo právě do kategorie vyzývající k boji proti covidové totalitě (“Volný a Bojko odmítají roušky. Dáme je za plexisklo, navrhuje Vondráček”, 2021).

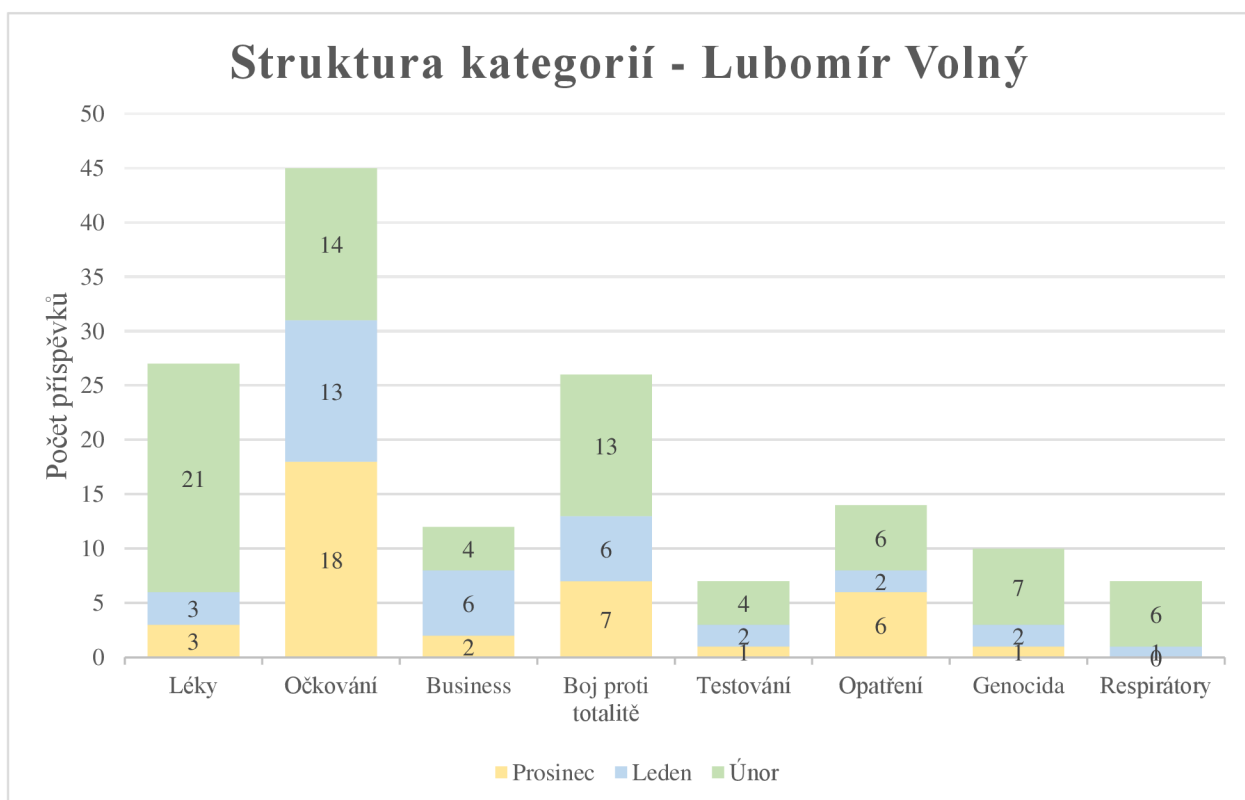
Následující tabulka shrnuje všechny zkoumané kategorie.

Kategorie	Počet tweetů	Průměr kategorie z tw. o covid-19	Průměr likes na příspěvek
Léky	21	21 %	47,81
Očkování	14	14 %	33,79
Covid-19 business	4	4 %	34
Boj proti totalitě	13	13 %	46
Testování	4	4 %	38,25
Opatření	6	6 %	79
Covid-19 genocida	7	7 %	44,71
Respirátory/roušky	6	6 %	25,67

Tabulka 7 – kategorie únor

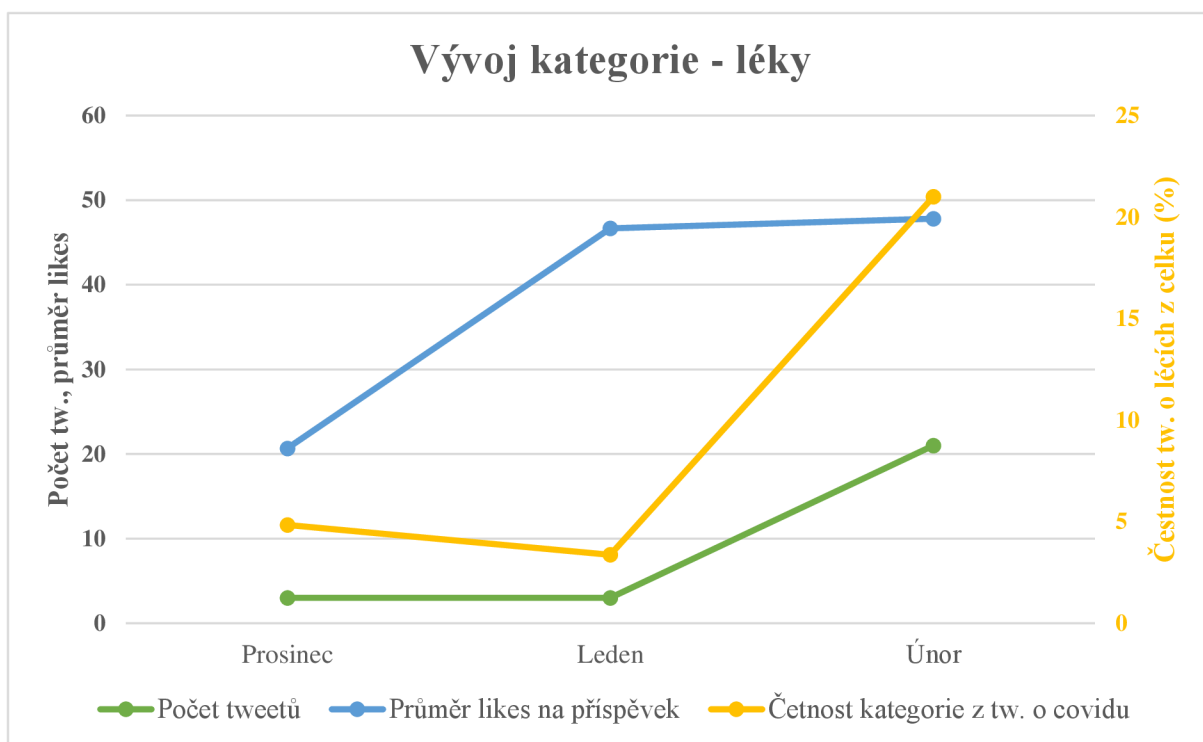
3.2.1.4 Vývoj kategorií

Hlavním zkoumaným faktorem v rámci osmi covidových kategorií je četnost jejich příspěvků. Tu můžeme nejlépe doložit následujícím skládaným sloupcovým grafem. Jak můžeme vidět, kategorií s jasně nejvyšším a nejstabilnějším počtem příspěvků bylo očkování s konečným počtem 45 tweetů. Tato skutečnost znamená, že musíme zamítnout první z výzkumných otázek, která předpokládala postupný nárůst počtu příspěvků i likes u této kategorie s postupem času. V grafu také jasně vidíme převahu tří kategorií, tedy očkování, léků a boje proti covidové totalitě.

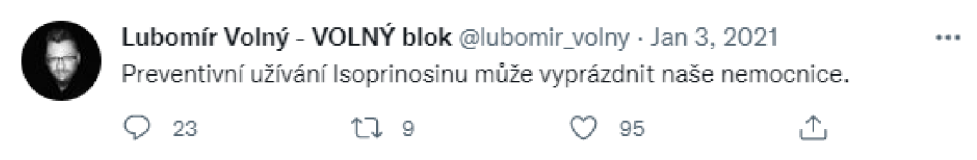
Obrázek 28 - graf struktury kategorií

Abychom mohli co nejlépe doložit vývoj jednotlivých kategorií, shrneme každou v grafu sledujícím vývoj počtu příspěvků v každé kategorii, průměrného počtu likes a procento, které příspěvky daného tématu tvořily k celkovému počtu covidových tweetů. Všechny tyto hodnoty budou vyznačeny napříč třemi zkoumanými měsíci. Pro zobrazení byly zvoleny obyčejné čárové grafy, které jsou však pro jasnější zobrazení doplněny o pomocnou vedlejší osu y. Tato osa nese hodnoty pro linku procentuálního zastoupení daného tématu v rámci příspěvků o covidu.

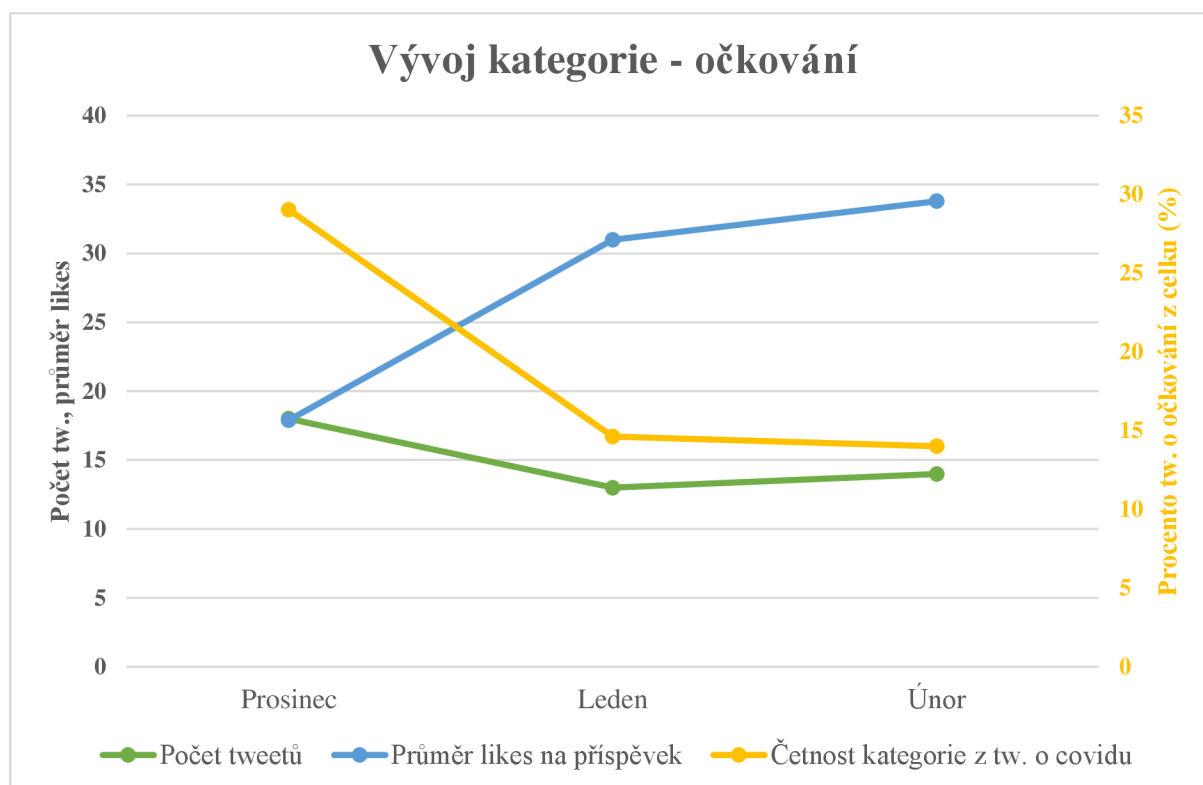
Obrázek 29 - graf kategorie léky

Kategorie léků je z pohledu vývoje jistě nejzajímavější. Ačkoliv se v prosinci i lednu s pouhými třemi tweety nacházela mezi nejméně frekventovanými, v únoru se ocitla na opačné straně spektra. Téma Ivermektinu se stalo nejen pro účet L. Volného v únoru klíčovým a velmi kontroverzním, tedy také diskutovaným. Na grafu také můžeme vidět, že linka značící průměrný zisk likes nekoreluje s počtem příspěvků a procenty, tedy že i ve zlomovém měsíci únoru zůstává zhruba stejná jako v lednu. Musíme však podotknout, že celkový počet tweetů v této kategorii se razantně změnil, přesněji ze tří na 21, proto můžeme průměrný počet likes v únoru vidět jako průkaznější. V lednu byla totiž tato hodnota výrazně zkreslena následujícím tweetem.

Obrázek 30

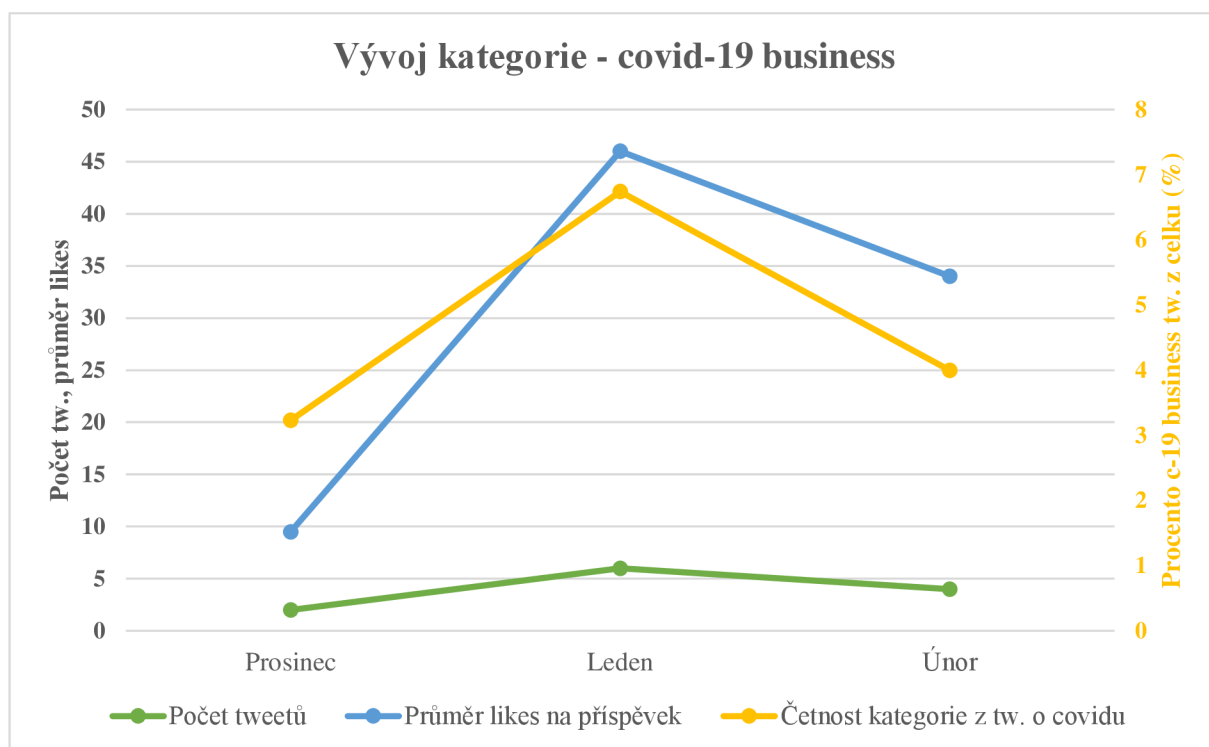
Závěrem tedy můžeme říci, že samotný příchod dezinformací o pozitivním účinku antiparazitika Ivermektin dokázal obrátit tematický obsah tohoto twitterového účtu. První tweet o Ivermektinu se na účtu L. Volného objevil až 13. února a celkem se přímo o tomto léku hovoří ve 14 z 21 příspěvků této kategorie.

Obrázek 31 - graf kategorie očkování

Kategorie očkování byla k našemu překvapení dlouhodobě nejfrekventovanější. Předpoklady očekávaly, že téma očkování se začne častěji objevovat až později zároveň s běžnějším očkováním v Evropské unii. Jak je však možné z obsahu těchto příspěvků vyzorovat, alespoň v tomto období se zde neobjevují nejznámější narativy, jako například čipy ve vakcínách apod. Tweety jsou často namířeny přímo proti farmaceutickým společnostem, nejčastěji Pfizeru, je poukazováno na údajné minulé kontroverze spojené s firmou. Zmiňovány jsou však také vedlejší účinky vakcín včetně úmrtí krátce po vakcinaci, často u starších osob.

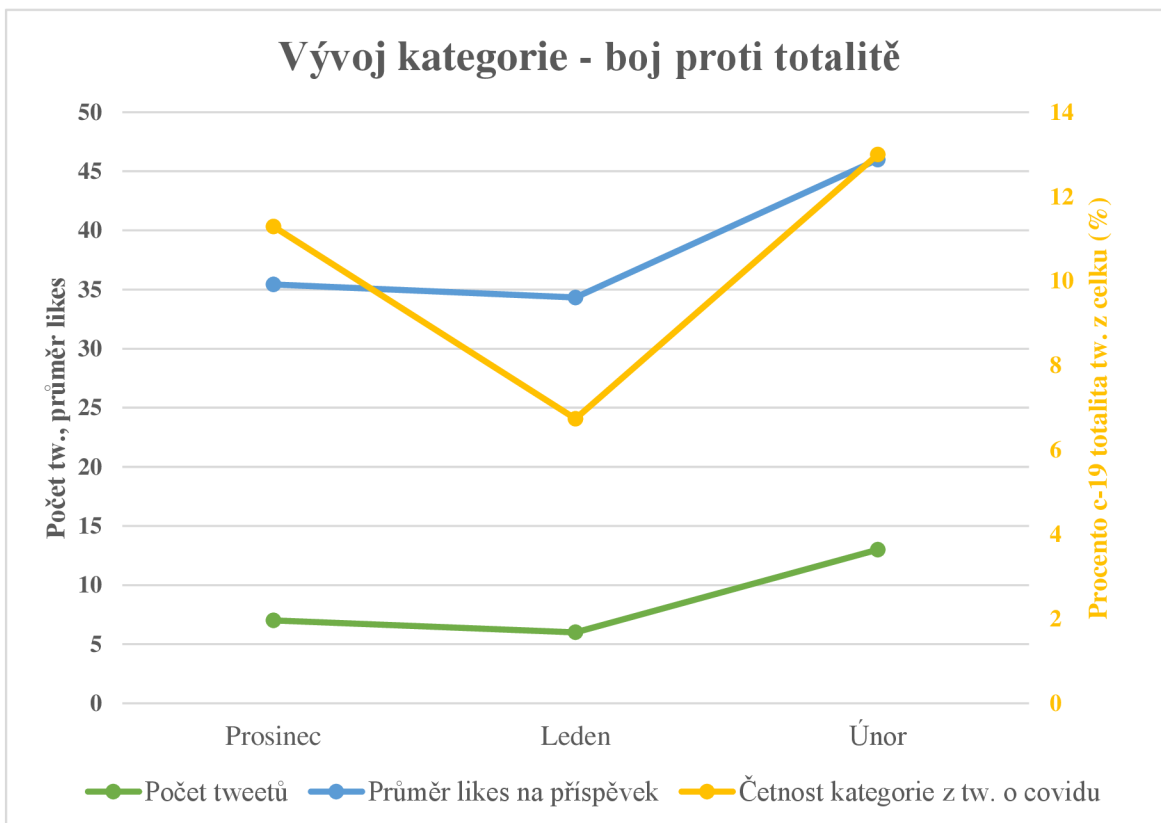
Na vývoji křivek grafu očkování však můžeme pozorovat, že ačkoliv počty příspěvků byly po dobu tří měsíců relativně stabilní, průměrný počet likes po celou dobu vzrůstal. To může podporovat pravdivost hlavní hypotézy, tedy že od průběhu ledna bude možné sledovat nárůst dosahu a tedy počtu likes napříč všemi kategoriemi. Důvodem pro tuto změnu má být již zmíněný střet ve sněmovně a větší prostor v médiích.

Obrázek 32 - graf kategorie covid-19 business

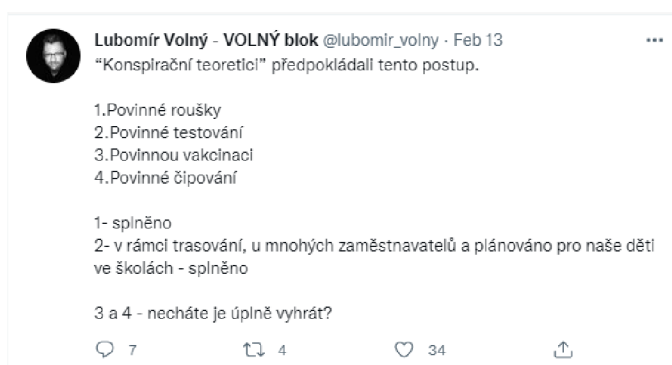
Příspěvky kategorie, která označuje celou pandemii onemocnění covid-19 jako business vytvořený a šířený uměle za účelem zisku, byla často problematická. Mnoho příspěvků bylo na hraně mezi touto kategorií a tématem covidu-19 jako genocidy a covidové totality. Každý z příspěvků však mohl spadat jen do jedné z kategorií. V rámci této kategorie jsme mohli sledovat opakování návrhů, které by měly být účinnější a hlavně levnější než vládní přístup. Často byla zmiňována údajná finanční motivace k zavádění opatření, buďto byly vlády evropských zemí údajně placeny farmaceutickými koncerny, nebo to byla právě vláda, která rozvážela „kufříky“ lékařům a epidemiologům.

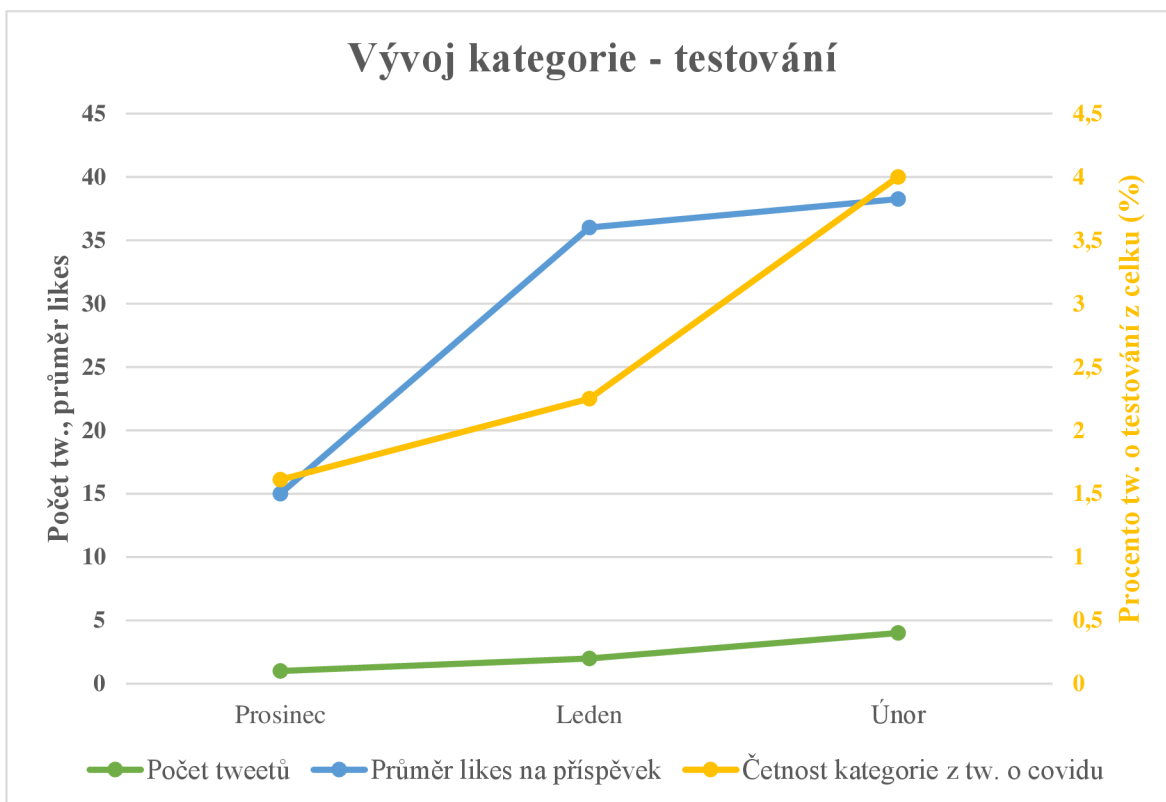
Za nárůst průměrného počtu likes v lednu je pravděpodobně zodpovědná situace okolo očkovacích průkazů, tzv. Covid pasů. O jejich zavedení se v lednu začalo více hovořit ať už v evropské tak tuzemské rovině.

Obrázek 33 - graf kategorie boj proti totalitě

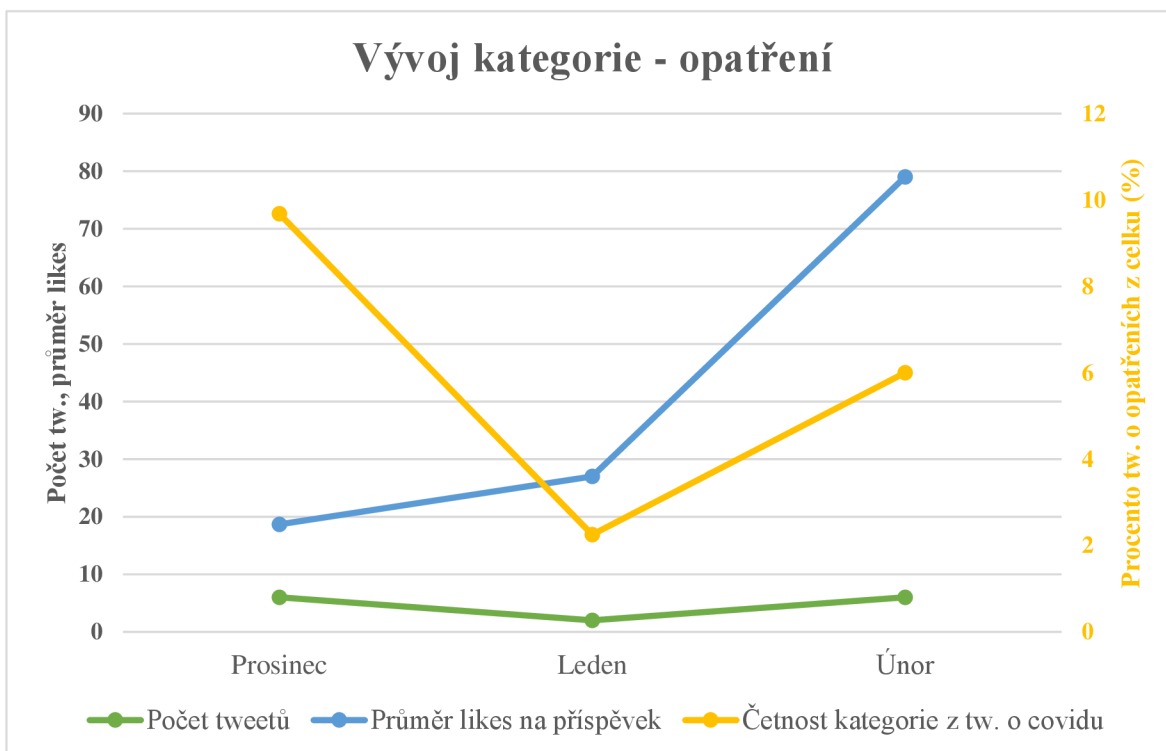
Jak bylo zmíněno v hodnocení předchozí kapitoly vnímající pandemii jako business, boj proti totalitě je tomuto tématu velmi blízký. Proto jsme do této kategorie řadili převážně příspěvky přímo k boji a vzdoru vybízející. Jak značí graf, vnímání pandemických opatření jako totality byl velmi frekventovaný a dosahoval vysokých průměrných likes. Tyto příspěvky však byly velmi často kontroverzní, neboť v nich docházelo ke srovnávání současné situace a situace židů v průběhu druhé světové války. Takové příspěvky dosahovaly vysokých počtů likes, ale také komentářů, které byly jak pozitivní tak velmi výrazně negativní. Nárůst počtu příspěvků této kategorie v únoru můžeme vysvětlit debatami o rušení a opětovném zavádění nouzového stavu. Mnoho únorových příspěvků této kategorie však bylo velmi obecných obsahujících jak testování, trasování, očkování i nošení respirátorů zároveň. Celou situaci nejlépe demonstruje následující tweet.

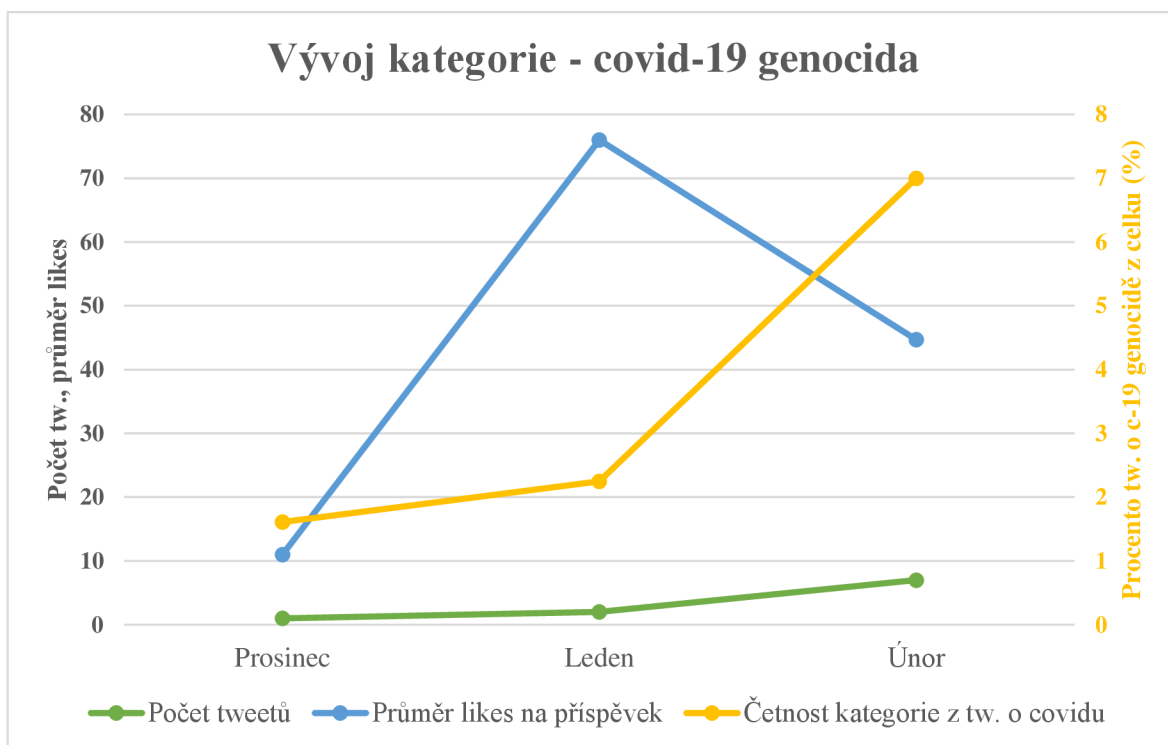
Obrázek 35 - graf kategorie testování

Nízká frekvence tématu testování byla původně vcelku překvapivá. Jak můžeme vidět, kategorie testování tvořila nanejvýše 4 % z celkových příspěvků o pandemii. Tato nízká četnost je nejpravděpodobněji způsobena faktem, že ve zkoumaném období nebyla povinnost testování v zaměstnání ani ve školách. Výuka probíhala převážně online. Únorový relativní nárůst počtu příspěvků je pak způsoben situací na sousedním Slovensku, kde na konci ledna probíhalo plošné testování obyvatel. Lubomír Volný v závislosti na této situaci sdílel například články, které tento krok odsuzují či dokonce tvrdí, že plošné testování způsobuje nárůst počtu infikovaných.

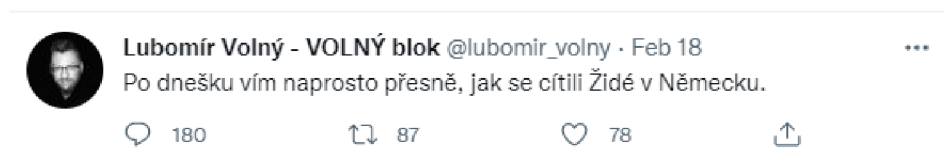
Obrázek 36 - graf kategorie opatření

Kategorie protipandemických opatření je tématem extrémně závislým na situaci v daném období. Struktura příspěvků v rámci této kategorie se například v prosinci a únoru velmi liší. Zatímco v prosinci pojednává o stavu legislativní nouze nebo situaci v zahraničí, hlavně na Slovensku, v Německu nebo v Izraeli, v únoru je klíčovým slovem nouzový stav. Velmi vysoký nárůst průměrného počtu likes v únoru je pak způsoben hlavně tweety o nouzovém stavu, ať už je to oznámení jeho zrušení nebo vyzývání k jeho ukončení.

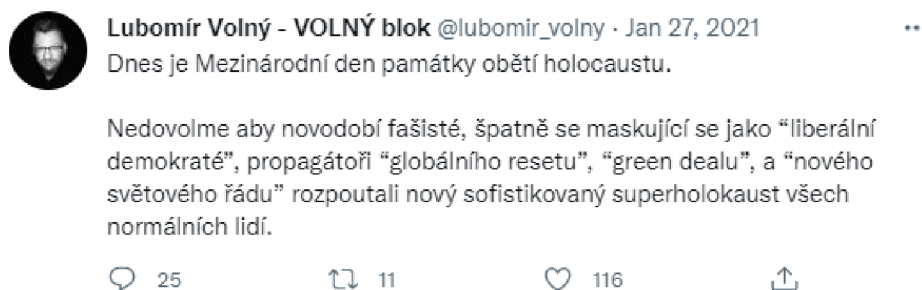

Obrázek 37 - graf kategorie covid-19 genocida

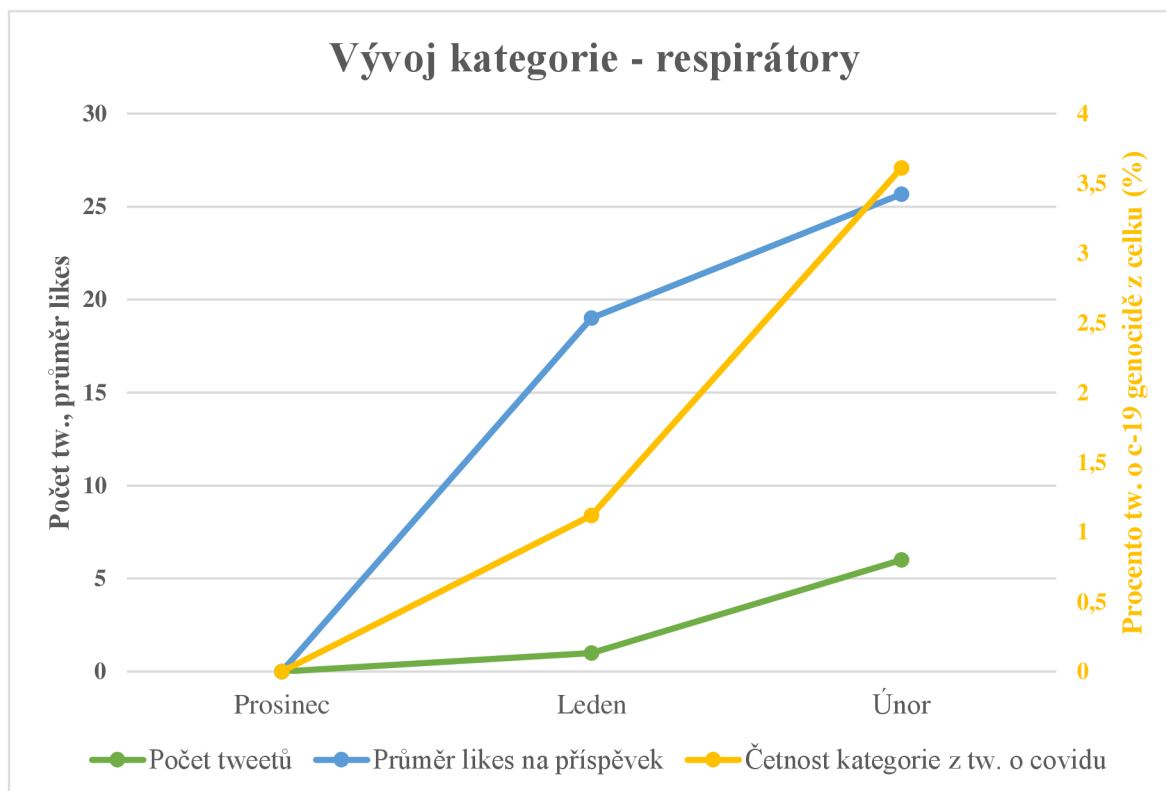
Podobně jako kategorie tweetů o opatřeních, také covid-19 jako genocida je velmi výrazně ovlivněn příspěvky s nadprůměrným dosahem. V tomto případě se to dotýká opět převážně srovnávání situace s holocaustem a to opakovaně. Tyto příspěvky mají vždy velice vysoké počty likes a komentářů.

Obrázek 38

Obrázek 39

Obrázek 40 - graf kategorie respirátory

Situace v poslední kategorii dotýkající se nošení ochrany úst a nosu byla velmi překvapivá. V prosinci se tohoto tématu nedotkl žádný z příspěvků a obecně o něm můžeme hovořit jako o nejslabším. Ani v nejsilnějším měsíci únoru nepřekonalala kategorie hranici 4 % příspěvků z celkového počtu tweetů o covidu. Téma, která v této kategorii jasně převládalo bylo nošení dvou chirurgických roušek zároveň. Toto nařízení se objevilo v únoru a tehdejší ministr zdravotnictví Jan Blatný ho označil za přechodné. Mělo fungovat jen do doby, než si lidé dokáží sehnat respirátory. O účinnosti nošení dvou chirurgických roušek na sobě se vedly také odborné debaty. Na účtu L. Volného se kromě těchto témat objevují obecná zpochybnění účinnosti roušek obecně.

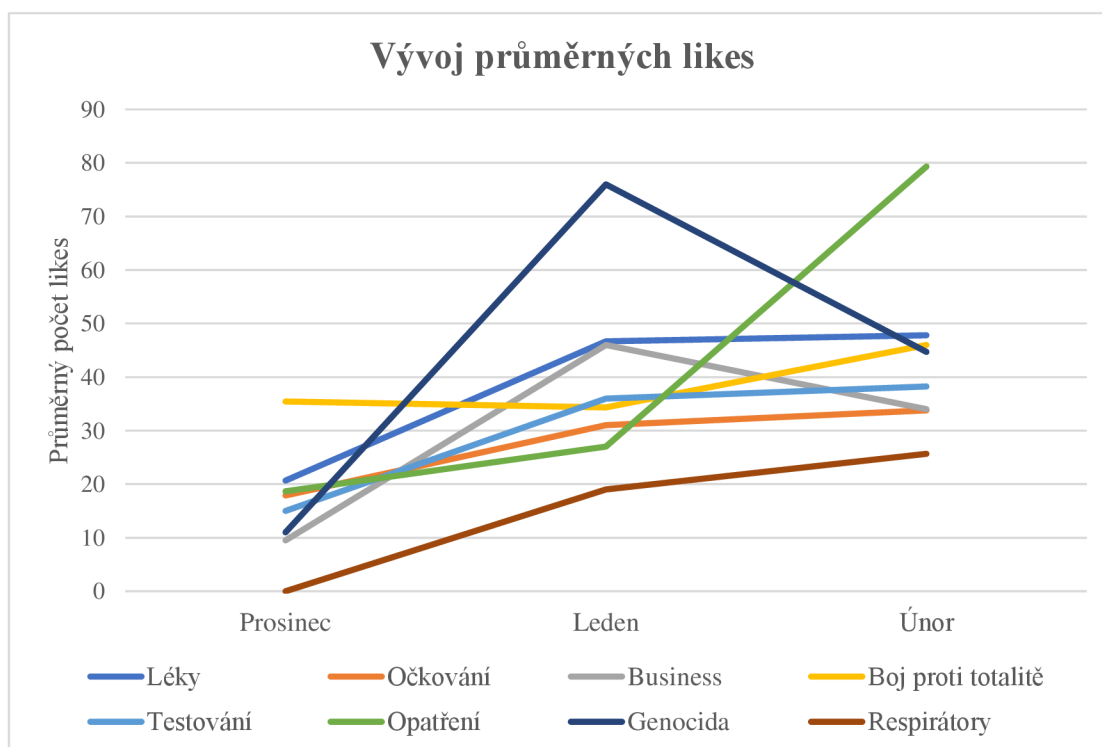
Každopádně jsme předpokládali, že tato kategorie bude v celkovém srovnání daleko výraznější, než se ukázalo.

3.2.2 Vyhodnocení hypotézy

Hlavní hypotézou práce byl předpoklad, že z důvodu silně medializovaného střetu ve Sněmovně z 21. ledna 2021 v průběhu února výrazně naroste počet likes u tweetů Lubomíra Volného oproti předchozím měsícům a to napříč kategoriemi. Pro zhodnocení její pravdivosti nám tedy nejlépe poslouží tabulky jak s průměrným ziskem likes tak ty ukazující celkový zisk jednotlivých kategorií. Ze sesbíraných dat jasně vidíme, že každá z kategorií získala v únoru průměrně vyšší počet likes na příspěvek než v prosinci. S výjimkou kategorie covidového businessu pozorujeme stejný nárůst také mezi lednem a únorem. Z tohoto pohledu můžeme tedy hypotézu hodnotit jako pravdivou. Každá z kategorií získala v únoru průměrně vyšší počet likes než v prosinci.

Kategorie	Prosinec	Leden	Únor
Léky	20,67	46,67	47,81
Očkování	17,89	31	33,79
Business	9,5	46	34
Boj proti totalitě	35,43	34,33	46
Testování	15	36	38,25
Opatření	18,67	27	79
Genocida	11	76	44,71
Respirátory	0	19	25,67

Tabulka 8 - srovnání průměrných likes na příspěvek

Obrázek 41 – graf srovnání průměrných likes na příspěvek

Ještě lépe ilustruje rostoucí tendence srovnání celkového počtu získaných likes. Jak ukazuje následující tabulka, po sečtení likes v rámci kategorií a jejich meziměsíčním srovnáním, rozdíly jsou opravdu značné. V prosinci získaly všechny zkoumané kategorie celkem 789 likes, což znamenalo průměr 20,76 likes na příspěvek. V lednu se celkové číslo zvýšilo už na 1 322, průměr pak dosáhl 37,77 likes. V únoru se lednové číslo více než zdvojnásobilo, když kategorie celkem získaly 3 307 likes a průměrně pak 44,09 likes.

Kategorie	Prosinec	Leden	Únor
Léky	62	140	1004
Očkování	322	403	473
Covid-19 business	19	276	136
Boj proti totalitě	248	206	598
Testování	15	72	153
Opatření	112	54	476
Covid-19 genocida	11	152	313
Respirátory/roušky	0	19	154
Součet kategorií	789	1322	3307
Průměr likes/příspěvek - kategorie	20,76	37,77	44,09

Tabulka 9 - porovnání celkového zisku likes zkoumaných kategorií

3.2.3 Tomio Okamura

Účet předsedy SPD Tomia Okamury byl zvolen pro srovnávací účely z důvodu předpokládané podobné skladbě používaných témat. Jeho twitterový účet byl založen již v roce 2013, tedy o čtyři roky dříve, než účet Lubomíra Volného. I přesto jsou počty tweetů zveřejněných na tomto účtu naprosto odlišné. Zatímco Tomio Okamura měl v březnu 2022 na svém Twitteru zveřejněno necelých sedm tisíc tweetů, Lubomír Volný stačil zveřejnit příspěvků 25 tisíc. Podobně odlišný je také počet sledujících, ovšem v tomto případě převažuje účet předsedy SPD. Následující tabulka shrnuje základní statistické náležitosti tohoto účtu.

	Sledující (Followers)	Počet tweetů
Léto 2020 (červenec 2020)	19 000	4 377
Léto 2021 (červen 2021)	28 800	5 932
Jaro 2022 (březen 2022)	41 000	6 836

Tabulka 10 - statistiky účtu @tomio_cz

Jelikož tento účet slouží pouze ke srovnávání zastoupení témat pandemie a migrace, nebudeme se zabírat dříve zkoumanými kategoriemi. V následujících tabulkách a grafem budou znázorněny počty příspěvků spadajících pod každé z témat, načež bude srovnáno procentuální zastoupení obou témat. Tato čísla budou srovnána s totožnými hodnotami z předchozího výzkumu účtu Lubomíra Volného.

Při sběru dat však došlo ke zjištění, že příspěvky na účtu Tomia Okamury jsou velmi specifické, popisy se často doslovně opakují nebo dochází k pouhému sdílení videí z jiných platforem bez jakéhokoliv komentáře. Pokusili jsme se zjistit, zdali si předseda SPD vede svůj twitterový účet sám, ovšem neúspěšně. Tato možnost by však nebyla překvapivá, neboť, podobně jako tomu bylo u Lubomíra Volného, hlavním komunikačním kanálem Tomia Okamury je Facebook. Po neúspěšné snaze zjistit, zdali si předseda SPD vede svůj twitterový účet sám jsme se rozhodli porovnat příspěvky s těmi z Facebooku.

Typický příspěvek Tomia Okamury, ať už na Twitteru nebo Facebooku, se skládá z fotografie s vloženým textem. Ve zkoumaném období na Twitteru výrazně dominují fotografie italské nacionalistického politika Mattea Salviniho, nizozemského předsedy Strany pro Svobodu Geerta Wilderse, francouzské prezidentské kandidátky a předsedkyně Národního sdružení Marine Le Pen a maďarského premiéra Viktora Orbána. Tyto fotografie jsou většinou doplněny také popiskem, jehož části se velmi

často opakují. Jako příklady takovýchto bonmotů můžeme uvést: „*Hnutí SPD se jako jediná strana v parlamentu jasně staví proti masové imigraci, islamizaci a proti členství ve sluničkářské Evropské unii. Stop imigraci, stop násilí!*“, „*Za mě – CZEXIT*“ nebo „*Stop imigraci, stop násilí! Hnutí SPD jako jediné v parlamentu bojuje proti masové imigraci a islamizaci.*“ Snad nejběžnějším je však věta „...*má podle mě pravdu.*“ Ta se pak mění v závislosti na tom, který z jmenovaných politiků či jiných osobností je na fotografii.

Obrázek 42

Při srovnávání příspěvků z Facebooku a Twitteru jsme zjistili, že se velmi často opakují. Například následující příspěvek citující ombudsmana Stanislava Křečka byl na Twitteru zveřejněn 6. února 2021 a ve stejném znění pak také na Facebooku ovšem až 11. listopadu a poté znovu 29. prosince téhož roku. Duplikované příspěvky se však objevují i v rámci jedné platformy. Například již zmíněný příspěvek s tváří Marine Le Pen byl na Twitteru sdílen 25. prosince 2020 a znovu pak 25. února 2021, také v našich datech je tedy započítán dvakrát.

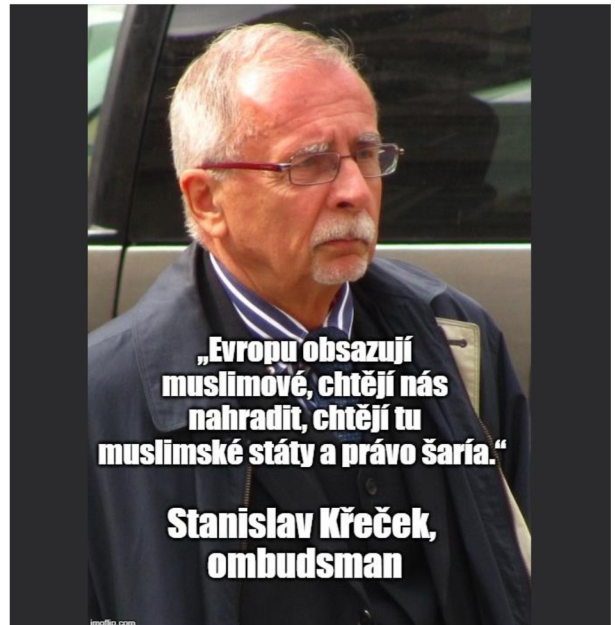
 Tomio Okamura @tomio_cz · Feb 6, 2021
Pan Křeček má v této věci pravdu a jsem rád, že i díky nám byl zvolen do funkce ombudsmana.

8 12 105

Obrázek 44 - S. Křeček 6. února

 Tomio Okamura - SPD
11. listopadu 2021
Ombudsman Stanislav Křeček má bohužel pravdu. Podporujte prosím SPD, abychom ubránili naši vlast! 🙏

4 tis. 255 komentářů 727 sdílení

Obrázek 43 - S. Křeček 11. listopadu

Obecně můžeme říci, že účet Tomia Okamury funguje jinak než hlavní zkoumaný účet Lubomíra Volného. Ať již se jedná o zmíněné vyjadřování se skrze obrázky, tak fakt, že je daleko méně aktuální. Příspěvky vycházející pod jménem Tomia Okamury nereagují tak rychle na změny v situaci, například při změnách vládních opatření. Zmiňme také, že vyjadřování názorů skrze tyto obrázky může být výhodné ve chvíli, kdy je příspěvek dále sdílen také na jiných platformách. Proces sdílení na jiných sítích se takto může výrazně urychlit i usnadnit. Velmi často se mezi twitterovými příspěvky objevují také sdílená videa, většinou záznamy vystoupení Tomia Okamury buďto na YouTube, Facebooku nebo ve zpravodajstvích různých televizních stanic. Tyto tweety jsou také započítávány do dat a podle svého znění také do témat zkoumaných na tomto účtu.

 Tomio Okamura @tomio_cz · Jan 8, 2021
Tomio Okamura v TV Barrandov o zákulisí očkování, finančních kompenzací... youtu.be/uISfwPkz4Ho prostřednictvím @YouTube

1 13

Obrázek 45

3.2.4 Srovnání obou účtů

Na úvod této podkapitoly je nutno poznamenat, že konečné výsledky se neshodovaly s těmi předvídanými. Problémem je zřejmě obtížná situace s autentičností twitterového účtu Tomia Okamury. Jeho příspěvky jsou velmi strojené a příliš nereagují na aktuální témata, což je pravý opak přístupu Lubomíra Volného. Rozdíl vidíme například také v počtu tweetů, ačkoliv není tak propastný jako v případě srovnávání témata covidu a migrace.

Celkový počet tweetů	Prosinec	Leden	Únor
Lubomír Volný	127	199	166
Tomio Okamura	104	74	117

Tabulka 11 - srovnání počtu tweetů

Samotná myšlenka, že je téma pandemie na obou účtech podobně zastoupeno, byla mylná. Pokud pohlédneme na procentuální i početní výskyt příspěvků s tematikou pandemie na obou účtech, vidíme obrovské rozdíly. V případě Lubomíra Volného se procentuální zastoupení covidu v průběhu všech tří měsíců pohybovalo okolo hranice 50 %. Účet reprezentující Tomia Okamuru se problematice pandemie začal více věnovat až v únoru, i tak však dosáhl nejvýše na necelých 25 %. Musíme však poznamenat, že v únoru se poměr covidových příspěvků na účtu Tomia Okamury razantně změnil. Důvodem je již dříve zmiňované projednávání nouzového stavu. Předseda SPD se k němu často vyjadřoval také na různých televizních stanicích, což je hlavním důvodem pro prudký nárůst únorových hodnot.

Počet tweetů o covid-19	Prosinec	Leden	Únor
Lubomír Volný	62	89	100
Tomio Okamura	5	7	29
Procento z celku			
Lubomír Volný	48,82 %	44,72 %	60,24 %
Tomio Okamura	4,81 %	9,46 %	24,79 %

Tabulka 12 - srovnání covid-19

Srovnávací kategorie příspěvků věnujících se migraci, islámu nebo rase byla mezi oběma účty také nevyrovnaná, ovšem o něco méně než téma covidu. Příspěvky především

odmítající migranty tvořily nanejvýš 32,43 % všech tweetů účtu Tomia Okamury a 9,45 % tweetů v případě Lubomíra Volného.

<i>Počet tweetů o migraci</i>	Prosinec	Leden	Únor
Lubomír Volný	12	10	2
Tomio Okamura	28	24	17
<i>Procento z celku</i>			
Lubomír Volný	9,45 %	5,03 %	1,2 %
Tomio Okamura	26,92 %	32,43 %	14,53 %

Tabulka 13 - srovnávací kategorie

Tyto nerovnováhy vyplývající jak ze srovnání kategorie covidu tak i migrace jsou pravděpodobně způsobeny právě neaktuálností tweetů zveřejňovaných Tomiem Okamurou či jeho týmem. Jediným vybočením z tohoto postoje je únorová situace okolo rušení a schvalování nouzového stavu. Neaktuálnost navíc dokazuje recyklace příspěvků jak v rámci jedné tak více sociálních sítí, která navíc vybízí k myšlence neautentičnosti twitterových i facebookových příspěvků. Může se nabízet také myšlenka automatického vkládání příspěvků, ovšem to je s daty z tohoto výzkumu nemožné prokázat.

4 Boj proti dezinformacím

4.1 Mezinárodní organizace

Jelikož výrazné kroky národních států v boji proti dezinformacím jsme si shrnuli již v první kapitole, zbývá nám podívat se na přístup organizací jako je Evropská unie.

4.1.1 Evropská unie

Boj proti dezinformacím se v případě orgánů Evropské unie postupně vyvíjel a nabíral různých forem. Tou první byly EEAS StratCom Task Forces, založeny v roce 2015 pod hlavičkou Evropské služby pro vnější činnosti. Jasným zaměřením této organizace jsou dezinformace pocházející primárně z Ruska, ale také dalších autoritářských států. Soustředí se pouze na operace vedené ze zahraničí (Berzina, Kovalčíková, Salvo, & Soula, 2019, s. 41).

Důležitějším nástrojem Evropské unie je však Kodex zásad boje proti dezinformacím. Ten se na rozdíl od předchozího nástroje soustředí na šíření dezinformací uvnitř členských států. Vznikl po iniciaci ze strany Evropské unie ve spolupráci se soukromým sektorem v září 2018. Účast v tomto projektu je pro všechny platformy i další členy dobrovolná a kodex není právně závazný, z čehož plynou samozřejmé problémy s vymáháním a sankcionováním. Z předních platform sociálních sítí a technologických společností je účastníkem například společnost Meta, Google, Twitter, Mozilla nebo Microsoft. Svým podpisem se signatáři kodexu zavázali k reálným krokům proti dezinformacím od května 2019 dále. Hlavními cíli je pak čelit čtyřem kritickým problémům. Prvním je zvýšit transparentnost reklam, jedná se hlavně o algoritmy, které reklamy na základě zájmů zobrazují některým uživatelům. Problematickými jsou v tomto případě převážně reklamy kandidujících subjektů v průběhu kampaní. Dalším z cílů je regulace botů na sociálních sítích, dále také eliminace podvodných a zavádějících účtů. Čtvrtým cílem je vyšší míra kooperace mezi státy, výzkumníky a samozřejmě samotnými platformami.

Signatáři se zavázali k vydávání pravidelných zpráv o stavu svých platform. Tyto zprávy však nejsou vhodně zpracovány, neboť většinou obsahují data bez kontextu. Pokud společnost nahlásí stovky zpracovaných dezinformačních incidentů, neexistuje příležitost tyto případy dále zkoumat. Problémem je také nedostatečná otevřenost spolupráci s fact-checkery a výzkumníky (Berzina, et al., 2019, s. 41-43).

4.2 Postoje platformem sociálních sítí a formy řešení

Před začátkem pandemie onemocnění covid-19 se práci platformem sociálních sítí s dezinformacemi nepřikládal tak velký důraz. Většinou blokovaly primárně nelegální obsah. Proto se v průběhu pandemie začaly objevovat různé postupy, které jednotlivé platformy přejímaly v odlišných provedeních i časových obdobích.

4.2.1 Ověřené zdroje

Často prvním krokem, ke kterému platformy uchylují, je upřednostňování příspěvků z ověřených zdrojů. Mezi takového zdroje pak většinou patří například vlády, jednotlivá ministerstva, zdravotnické organizace včetně WHO, nebo lokální partneři dané platformy. Jejich příspěvky se pak uživatelům zobrazují mezi prvními. V případě Twitteru byla tato funkce zavedena už v lednu 2020. Ve spojitosti s tímto krokem také došlo k omezení autosugestivního zobrazování v závislosti na zavádějících příspěvcích. Pokud se tedy uživateli zobrazí příspěvek se zavádějícími informacemi, nezobrazí se mu další podobné jak by tomu běžně bylo (Singh, Bagchi, 2020, s. 19).

Již delší dobu platformy používají štítky k označování oficiálních účtů, většinou těch vládních nebo politických obecně. Běžně je tento krok používán převážně v období volebních kampaní, kdy jsou štítky označovány účty kandidátů. V období pandemie je tohoto označení na vládních účtech využíváno také z důvodu předkládání ověřených zdrojů. Označování příspěvků s ověřenými oficiálními zdroji používá kromě Twitteru také Facebook nebo Google. Každá ze sítí však používá svou verzi, které se liší designem a často i principy. To je jedním z problémů boje proti dezinformacím v podání sociálních sítí. Pro uživatele by bylo snazší, kdyby byly příspěvky označovány jednotnou podobou štítků napříč všemi platformami. Na závěr dodejme, že tento krok je ze strany společností dobrovolným (Faesen, et al., 2021, s. 109-110).

4.2.2 Označování zavádějícího obsahu

Označování zavádějícího obsahu nazývané také jako labeling nebo štítkování je taktikou používanou již od června 2019. Twitter je v kontextu labelingu nejdůležitější platformou. Původně začal označovat příspěvky politických aktérů, aby tak umožnil zachovat i zavádějící tweety na platformě. V té době byli za označování zodpovědní zaměstnanci společnosti, kteří hodnotili tweety příspěvek od příspěvku (Faesen, et al., 2021, s. 78).

V únoru 2020 oznámila společnost Twitter, že bude nejen označovat ale také mazat tweety šířící klamavé a zmanipulované příspěvky, které by mohly škodit a to převážně kvůli kampani k prezidentským volbám ve Spojených státech. V květnu téhož roku byly tyto nástroje rozšířeny kvůli pandemii onemocnění covid-19. Pozornost je od té doby věnována také obsahu zaměřenému proti oficiálním informacím o covidu-19. Od roku 2021 začal Twitter označovat také příspěvky s nepodloženými, spornými nebo nekompletními informacemi (Faesen, et al., 2021, s. 78).

V současné době označuje Twitter dvě skupiny příspěvků. Zavádějící informace (*misleading information*), tedy příspěvky potvrzené jako nepravdivé odborníky. V případě této kategorie je příspěvek doplněn o zprávu obsahující správné informace, omezena je také funkce retweet. Druhou skupinou jsou pak sporné výroky (*disputed claims*), u těch však interakce není nikterak omezena (Faesen, et al., 2021, s. 78).

Obecně můžeme říci, že používání labelingu je mezi platformami velmi časté a tvoří tak jednu z nejdůležitějších forem boje proti dezinformacím. Podobně jako při označování oficiálních vládních příspěvků však ani při labelingu nejsou platformy koherentní. Rozdílné značení i kategorie, kterými se řídí, má každá sociální síť a vyznat se v nich nemusí být pro uživatele jednoduché. Spolupráce mezi platformami by navíc mohla pomoci také při rychlosti reakcí na zavádějící informace, které se velmi často šíří napříč různými sociálními sítěmi ve stejném znění. Další problém pak nastává ve chvíli, kdy je informace na jedné síti označena jako zavádějící a na síti druhé tomu tak není (Faesen, et al., 2021, s. 82).

Označování zavádějícího obsahu může mít také negativní dopady a to primárně ve formě tzv. implied truth efektu. Tento problém vychází ze skutečnosti, že skrze labeling nelze označit veškeré příspěvky. Někteří uživatelé pak mohou mít pocit, že jakmile u příspěvku není štítek s varováním o nepravdivosti, informace je ověřená a pravdivá. Ve skutečnosti se však může jednat o nepravdivý příspěvek, který jen zatím

nebyl označen. V boji s tímto problémem by mohly pomoci štítky s označením „pravda“ nebo „nezkontrolováno“ (Faesen, et al., 2021, s. 83).

Pro kontext práce v této podkapitole zmiňme také fakt, že žádný z příspěvků za zkoumané období nebyl označen jako zavádějící či sporný. Jedinými jakkoliv skrytými byly dva příspěvky na účtu Lubomíra Volného. Oba byly skryté pod upozorněním „Následující média zahrnují potenciálně citlivý obsah.“ Prvním byl následující obrázek z ledna. Druhým pak retweet z prosince. V tomto případě byl však skrytý původní příspěvek, nikoliv ten zveřejněn na účtu Lubomíra Volného.

Obrázek 46 - skrytý tweet L. Volného

4.2.2.1 Nahlašování příspěvků

Napříč platformami se také může lišit způsob, jakým jsou příspěvky určené ke štítkování vybírány. Tyto příspěvky jsou většinou vybírány buďto automaticky skrze algoritmy nebo je mohou nahlašovat uživatelé. Rozdílnými jsou také kategorie, mezi kterými si uživatel při nahlašování může vybírat. Možnost označit příspěvek přímo jako dezinformaci nebo nepravdivý obsah však nabízí pouze LinkedIn a Facebook. Opět musíme zmínit, že při nahlašování příspěvků uživateli platí totožný problém jako v předchozích podkapitolách. Každá ze sítí má vlastní kategorie, mezi kterými si uživatel může při nahlašování vybírat. I v tomto případě tedy chybí spolupráce a alespoň částečná jednota korporací. Dalším velmi problematickým faktorem je u štítkování i nahlašování nedostatek transparentnosti společností. Kvůli skutečnosti, že

společnosti nezveřejňují dostatek dat, nemůžeme ani spolehlivě určit, jak účinné nahlašování uživateli či štítkování obecně je (Faesen, et al., 2021, s. 85).

V kontextu tzv. komunitního nahlašování, tedy nahlašování přímo uživateli, musíme brát v potaz také rozdíly mezi jednotlivými sociálními sítěmi. Za příklad bývá dáván kontrast mezi Wikipedií a Redditem na jedné straně a ostatními tradičními sítěmi na straně druhé. Zatímco platformy jako Twitter nebo Facebook jsou uživateli vnímány spíše jako služby, které mohou využívat, Wikipedie a Reddit jsou viděny v kolektivnějším duchu. Jejich uživatelé je vnímají jako společnou kolektivní zodpovědnost a stejně tak přistupují k přidávaným informacím. Nutno podotknout, že jak na Wikipedii tak na Reddit přispívají přímo uživatelé a mohou tedy přímo ovlivnit, co se na stránkách objeví. Kvůli kolektivní zodpovědnosti je pak větší pravděpodobnost, že procesy jako nahlašování dezinformačního obsahu uživateli, budou mít větší dosah a budou také více využívány (Faesen, et al., 2021, s. 87).

Automatické nahlašování příspěvků skrze algoritmy je pak pro korporace levnější variantou. Mohlo by se zdát, že tato varianta by měla být rychlejší než spoléhání se na komunitu uživatelů. Například Facebook v roce 2019 nahlásil, že za druhé a třetí čtvrtletí 2018 jejich algoritmy označily a zakročily proti dezinformačním rychleji než je uživatelé nahlásili. Mělo se tak stát v 99,6 % případů. Jedná se však o jedinou podobnou statistiku, kterou jakákoliv platforma zveřejnila. Kvůli již zmíněnému nedostatku dat ze strany platform se tedy musíme spolehnout jen na tuto statistiku. (Faesen, et al., 2021, s. 87-88).

4.2.3 Fact-checking

V případě fact-checkingu se od Twitteru musíme vzdálit. Společnost se v tomto ohledu spoléhá na vlastní interní postupy. Běžnější formou je však využívání služeb třetích stran, tedy fact-checkingových organizací. Nejlépe známým je v tomto ohledu Facebook. Tato platforma mezinárodně spolupracuje s více než 80 fact-checkingovými organizacemi. V České republice se jedná o AFP (Agence France-Presse) a Demagog.cz. Pro úplnost zmiňme, že veškeré nasmlouvané společnosti jsou vázány svým kodexem principů (IFCN) (Faesen, et al., 2021, s. 90).

Činnost těchto organizací spočívá v tom, že podle facebookového nástroje vyhodnotí dosah jednotlivých příspěvků a ty nejrozšířenější zhodnotí podle dostupných zdrojů. Velmi často se jedná o šíření článků z dezinformačních webů nebo také

zmanipulovaných fotografií či videí. Po zhodnocení mají analytici možnost zvolit z šesti různých hodnocení, které se později u příspěvku objeví. Těmito jsou nepravda, pozměněno (upravené a falešné fotografie, videa nebo zvuk), částečná nepravda (obsahuje faktické nepřesnosti), chybějící kontext, satira a pravda. Ke zkoumanému obsahu pak sepíše článek založený na oficiálních zdrojích a podle něj vyberou hodnocení. To se pak společně s článkem objevuje zároveň s daným příspěvkem. Doplňme, že příspěvky ke kontrole mohou nahlašovat také uživatelé.

Fact-checking je však relativně kontroverzním. Kvůli opětovnému problému s transparentností platform sociálních sítí nevíme, jak efektivní v rámci Facebooku skutečně je, ačkoliv sama společnost hovoří o snížení dosahu škodlivého obsahu o 80 %. Data však společnost neposkytlá. Fact-checkingové organizace však bývají kritizovány z několika důvodů. Prvním má být neobjektivnost a předsudky. Některé organizace byly obviněny z toho, že v rámci zkoumání dezinformací o covidu-19 vybírají vědecké studie, které podporují jejich názor, a prezentují je jako fakt. Problémem je pak také všeobecně nízká podpora. V roce 2016 v kontextu amerických prezidentských voleb jen 29 % voličů důvěřovalo fact-checku kandidátů. V roce 2019 se pohled Američanů zlepšil, 52 % z nich vidí fact-checkingové organizace jako nezávislé. Tato nízká podpora ze stran občanů však škodí také samotným platformám. Jakmile se služby fact-checku rozhodne využívat, relativně velké skupině uživatelů se to nebude líbit. Poslední a možná největší kontroverzí je však otázka, kdo rozhoduje, co fact-checku podléhá. Tedy kdo vybírá příspěvky ke kontrole. Pro organizace spolupracující s Facebookem existuje v tomto kontextu velmi výrazné omezení. Fact-checkovat se nesmí jakékoliv názorové příspěvky, obzvláště názorové příspěvky politiků. Toto pravidlo způsobilo kontroverze samotnému Facebooku. Dalším krokem, který Facebooku škodí v očích fact-checkingových organizací je fakt, že společnost má poslední slovo a může provádět změny i u již hotových fact-checků (Faesen, et al., 2021, s. 91-92).

4.3 Potřebná vylepšení

Několikrát zmiňvaným největším nedostatkem je chybějící transparentnost ze strany platforem sociálních sítí. Tu požaduje také evropský Kodex zásad boje proti dezinformacím. Ačkoliv společnosti na základě svých povinností plynoucích z tohoto kodexu odevzdávají, data často nejsou kompletní či jim chybí kontext. Jako příklad můžeme uvést zprávu Twitteru odevzdanou Evropské komisi v květnu 2019. Společnost uváděla 28 456 případů nahlášení zavádějícího obsahu, ve zprávě však nebyl rozdíl mezi obsahem nahlášeným uživateli a algoritmem (Faesen, et al., 2021, s. 83).

Chybějící data však mají mnohem obecnější dopad. Jelikož společnosti často neumožňují přístup ani nezávislým výzkumníkům, nemůžeme přesně určit účinnost jednotlivých forem eliminace dezinformací a ani dezinformací samotných. Totéž platí pro příspěvky v rámci předvolebních kampaní nebo cílené reklamy.

Kromě nedostatečné transparentnosti je přítomen také výrazný problém nízké spolupráce platforem a koherence jejich přístupů. Opět zmiňme fakt, že většina největších sociálních sítí používá stejné postupy, ale zasazuje je do různých designů či kategorií. Sjednocení těchto kroků by mohlo výrazně napomoci lepší orientaci uživatelů, kteří jsou už tak vystaveni obrovskému množství často protichůdných informací.

5 Závěr

Cílem práce bylo zhodnotit témata typická pro komunikaci o pandemii onemocnění covid-19 a zmapovat jejich používání na twitterovém účtu Lubomíra Volného. Příspěvky rozdělené do osmi tematických kategorií byly zkoumány po období tří měsíců na přelomu roku 2020 a 2021, přesněji v prosinci 2020 až únoru 2021. Obecně klíčovým bylo zdokumentovat, které z témat týkajících se pandemie je mezi sledujícími Lubomíra Volného nejoblíbenějším a nejfrekventovanějším. Pozornost však byla věnována také celkovému zastoupení tweetů jakkoliv se dotýkajících onemocnění covid-19 ze všech zveřejněných příspěvků.

První kapitola pomohla definovat základní terminologii dezinformací, možnosti jejich původu, šíření i hrozby, které představují. Celá úvodní kapitola se pohybovala v čistě obecné rovině, zaměřená na specifika dezinformací v období pandemie přednesla až kapitola druhá. Zvolené odborné zdroje ukázaly, že pandemie je ideálním obdobím pro šíření dezinformací a zavádějících či zmanipulovaných tvrzení. Tato skutečnost je způsobena vícero důvody. Tím základním je fakt, že pandemie ohrožuje jedno z nejcitlivějších míst společnosti, tedy zdraví. Dalším je skutečnost, že jednoduše vysvětlit komplexní původ viru a jeho nebezpečí, je extrémně obtížné. Lidé tak mohou začít hledat snazší vysvětlení, což je nejlepší příležitost pro dezinformátory. Třetí kapitolou je samotná analýza zkoumající primárně twitterový účet Lubomíra Volného. K účelům komparace pak sloužil účet Tomia Okamury fungující na stejné platformě. Čtvrtou a závěrečnou kapitolou je boj proti dezinformacím z několika pohledů. Zmíněny jsou kroky Evropské unie, primárně její Kodex boje proti dezinformacím. Hlavní pozornost je však věnována samotným sociálním sítím, primárně Twitteru a Facebooku. Rozebrány jsou klady a zápory základních současných procesů, například labelingu nebo spolupráce s fact-checkery. Zvýrazněny jsou také nedostatky těchto kroků a to primárně nedostatečná transparentnost platform sociálních sítí nebo jejich vzájemná nekoherence.

Samotnou hypotézu ve znění *„Z důvodu silně medializovaného střetu ve Sněmovně z 21. ledna 2021 v průběhu února výrazně naroste počet likes u tweetů Lubomíra Volného oproti předchozím měsícům a to napříč kategoriemi,“* můžeme potvrdit. Předpoklady z ní vycházející, tedy primárně vyšší zisk likes u příspěvků napříč kategoriemi v únoru, byly naplněny. Po sečtení získaných likes všech kategorií a porovnání tohoto součtu napříč měsíci jsme zjistili, že v únoru příspěvky Lubomíra

Volného získaly téměř trojnásobek likes z prosince. Respektive se z celkového počtu 789 likes po sečtení všech kategorií v prosinci stalo 3 307 likes v únoru. Pokud bychom srovnávali výši průměrně získaných likes na příspěvek, také z tohoto ohledu je hypotéza potvrzena. Průměrně, po sečtení všech kategorií, získal každý tweet 20,76 likes v prosinci. V únoru to bylo už 44,09 likes. Ačkoliv nemůžeme objektivně prokázat, že za tímto nárůstem skutečně stojí situace z 21. ledna, lze to z časového zasazení a nárůstu logicky vydedukovat.

Podobně úspěšná však nebyla výzkumná otázka očekávající postupný nárůst počtů příspěvků i likes v rámci kategorie *očkovaní*. Předpokladem tedy bylo, že v únoru bude počet příspěvků i likes, které získaly, nejvyšší. Kategorie očkování ovšem dosáhla nejvyššího počtu příspěvků již v prosinci (18) a objektivně byla kategorií nejstabilnější. Nejnižším počtem příspěvků bylo 13 tweetů v lednu. Rozdíl tedy není nijak zásadní. Co se průměrného zisku likes týče, v tomto případě se náš předpoklad potvrdil. Z průměrně necelých 18 likes získaných v prosinci se tweety o očkování v únoru dostaly nad 33 likes na příspěvek. Výzkumná otázka však nemůže být hodnocena jako pravdivá, poněvadž se potvrdila jen jedna z jejích částí. Důvodem chybného odhadu byl zřejmě předpoklad, že se tweety Lubomíra Volného budou zabývat primárně samotným očováním v České republice. Proto jsme mohli předpokládat, že statistiky kategorie nebudou tak výrazně, neboť ve zkoumaném období probíhala teprve distribuce vakcín, popřípadě úplné začátky očkovací kampaně. Situace se však od předpokladu lišila. Centrálními narativy kategorie ve skutečnosti byly spíše údajné zkušenosti ze zahraničí, převážně náhlá úmrtí údajně krátce po vakcinaci. Početnými však byly také narážky na společnosti, které vakcíny vyvíjely, zejména společnosti Pfizer.

Posledním zkoumaným předpokladem byla podobnost struktury témat příspěvků účtu Lubomíra Volného a Tomia Okamury. Tak jako u očkování, tato skutečnost byla vyvrácena. Při zkoumání procentuálního zastoupení tématu covidu-19 a migrace, se u obou účtů objevily téměř protikladné výsledky. Téma pandemie onemocnění covid-19 zastávalo u Lubomíra Volného vždy zhruba 50 % měsíčních příspěvků, přičemž nejvyšší hodnotu zaznamenal únor, 60,24 %. Na druhé straně pak byly příspěvky zveřejňované jménem Tomia Okamury. V případě tohoto účtu se sice poměr příspěvků o covidu-19 zvyšoval, ale z prosincových necelých 5 % se vyšplhal nejvýše na únorových 24 %. Ve srovnání s primárně zkoumaným účtem jde o skutečně nízké číslo. Nutno podotknout, že únor byl v případě Tomia Okamury jediným

měsícem, kdy příspěvky alespoň částečně reagovaly na události daného období. Jasným příkladem jsou únorové debaty o nouzovém stavu, které za jeho tak výrazným nárůstem covidových příspěvků stojí. Téma určené ke komparaci s covidem, tedy migrace, bylo oběma účty také odlišně využíváno, ačkoliv rozdíly nejsou tak enormní. V případě Tomia Okamury se procentuální zastoupení těchto příspěvků pohybovalo mezi 14,53-32,43 %. Totožné téma na účtu Lubomíra Volného nepřesáhlo ani 10 % všech příspěvků. Konkrétně se pohybovalo mezi 1,2-9,45 %. Rozdíl je tedy jasně patrný.

Nutno je však také zmínit nedostatky, které tento výzkum může mít. Již z definice použité metody je zde nebezpečí subjektivity autora, neboť ten sám příspěvky vybírá i rozřazuje do kategorií. Tři kategorie navíc, přesněji covid-19 jako genocida, business a covidová totalita, byly často hraniční a příspěvky by mohly spadat do vícero z nich. Limitujícím může být také zvolená zkoumaná platforma. Twitter není v České republice až tak široce využíván a u obou zkoumaných politiků můžeme s jistotou říct, že rozhodně není jejich primárním komunikačním kanálem. Přechod na Twitter byl přitom z pohledu tohoto výzkumu vynucen situací z června 2021, kdy Facebook smazal tehdejšímu poslanci Volnému účet.

Ovšem problémem, který odhalil až průběh výzkumu, je samotná podoba sociálních sítí nesoucích jméno Tomia Okamury. Jeho příspěvky se zdají být strojené, náhodné a dokonce se i nezdá opakují v totožném znění. Nejsou příliš aktuální, tak jako příspěvky Lubomíra Volného a nedokumentují tedy situaci v daném období. Můžeme tedy debatovat také o nějaké formě automatického vedení jeho účtů, kterou by však bylo velmi obtížné potvrdit. Je také možné říci, že by jako srovnávací účet bylo vhodnější zvolit jiný politický účet s podobným tematickým zaměřením.

Téma dezinformací je velmi široké a rychle se mění. Obecně můžeme říci, že v posledních dvou měsících pozorujeme bleskový tematický přesun od boje proti očkování a vládním nařízením, k pruským postojům a kritice ukrajinských uprchlíků. Do této skupiny osob šířících dezinformační sdělení patří také právě Lubomír Volný. Z důvodu rozsahu témat, kterých se dezinformace dotýkají, bychom mohli hodnotit možnosti jejich výzkumu jako téměř nekonečné. Existuje však již tolikrát zmíněná překážka ze strany sociálních sítí. Získat jejich data je pro výzkumníky velmi obtížné a ruční sběr dat ve velkých objemech je téměř nemožný. Pokud se tedy na přístupu platformám nic nezmění, výzkum dosahu jednotlivých příspěvků i jednotlivým formám boje proti dezinformačním taktikám, bude velmi obtížný.

Seznam literatury

- Al-Zaman, S. (2021). Social media and COVID-19 misinformation: how ignorant Facebook users are?. *Heliyon*, 7(5), 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e07144>
- Anguiano, D. (2022, 26. ledna). SF police data shows 567% increase in reports of hate crimes against Asian Americans. *The Guardian*. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/us-news/2022/jan/26/san-francisco-increase-hate-crime-anti-asian-aapi>
- Berzina, K., Kovalčíková, N., E., Salvo, D., & Soula, E. (2019). ANNEX A.: EUROPEAN EFFORTS TO COUNTER DISINFORMATION. In *EUROPEAN POLICY BLUEPRINT FOR COUNTERING AUTHORITARIAN INTERFERENCE IN DEMOCRACIES* (pp. 41-49). German Marshall Fund of the United States.
- Bradshaw, S., & Howard, P. N. (2018). THE GLOBAL ORGANIZATION OF SOCIAL MEDIA DISINFORMATION CAMPAIGNS. *Journal of International Affairs*, 71(1.5), 23–32. <https://www.jstor.org/stable/26508115>
- Cyber troops (2019). In MacMillian Dictionary. Dostupné z: <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/cyber-troops>
- ČTK (2021, 9. února). Volný a Bojko odmítají roušky. Dáme je za plexisklo, navrhuje Vondráček. *SeznamZpravy.cz*. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/volny-a-bojko-odmitaji-rouscky-dame-je-za-plexisklo-navrhuje-vondracek-141565>
- Deník N (2022, 26. ledna). Policie zahájila trestní stíhání lidí, kteří pronásledovali známé lékaře nebo šířili dezinformace. *Denikn.cz*. Dostupné z: <https://denikn.cz/minuta/795147/>
- Douglas, K. M. (2021). COVID-19 conspiracy theories. *Group Processes & Intergroup Relations*, 24(2), 270–275. <https://doi.org/10.1177/1368430220982068>
- Faesen, L., Klimburg, A., van Hoeve, S., Sweijts, T., Broeders, D., Douzet, F., Marsden, C., & Meyer, T. (2021). *Red Lines & Baselines: Towards a European Multistakeholder*

Approach to Counter Disinformation. Hague Centre for Strategic Studies. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/resrep36478>

Hern, A. (2020, 7. května). 5G conspiracy theories fuel attacks on telecoms workers. *The Guardian*. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/business/2020/may/07/5g-conspiracy-theories-attacks-telecoms-covid>

Kallberg, J., Burk, R. A., & Thuraisingham, B. (2020). COVID-19: The Information Warfare Paradigm Shift. *The Cyber Defense Review*, 5(3), 161–168. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/26954879>

Imhoff, R., & Lamberty, P. (2020). A Bioweapon or a Hoax? The Link Between Distinct Conspiracy Beliefs About the Coronavirus Disease (COVID-19) Outbreak and Pandemic Behavior. *Social Psychological and Personality Science*, 11(8), 1110–1118. <https://doi.org/10.1177/1948550620934692>

MIS, DIS, MALINFORMATION (2022). Cybersecurity & Infrastructure Security Agency. Dostupné z: <https://www.cisa.gov/mdm>

Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E., & Moules, N. J. (2017). Thematic Analysis: Striving to Meet the Trustworthiness Criteria [Online]. *International Journal Of Qualitative Methods*, (16), 1-13. <https://doi.org/10.1177/1609406917733847>

Palomo, M. (2021). How disinformation kills: philosophical challenges in the post-Covid society. *History And Philosophy Of The Life Sciences*, 43(51). <https://doi.org/10.1007/s40656-021-00408-4>

Přehled vykázaných očkování v ČR (2022). Dostupné z: <https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/vakcinace-cr>

Schiffrin, A. (2017). DISINFORMATION AND DEMOCRACY: THE INTERNET TRANSFORMED PROTEST BUT DID NOT IMPROVE DEMOCRACY. *Journal of International Affairs*, 71(1), 117–126. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/26494367>

Singh, S., & Bagchi, K. “K. J.” (2020). Twitter. In *How Internet Platforms Are Combating Disinformation and Misinformation in the Age of COVID-19* (pp. 19–23). New America. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/resrep25418.9>

Sultan, O. (2019). Tackling Disinformation, Online Terrorism, and Cyber Risks into the 2020s. *The Cyber Defense Review*, 4(1), 43–60. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/26623066>

Twitter (2021, 8. ledna). Permanent suspension of @realDonaldTrump. *BlogTwitter*. Dostupné z: https://blog.twitter.com/en_us/topics/company/2020/suspension

Vazquez, M. (2020, 12. března). Calling COVID-19 the “Wuhan Virus” or “China Virus” is inaccurate and xenophobic. *Yale School of Medicine*. Dostupné z: <https://medicine.yale.edu/news-article/calling-covid-19-the-wuhan-virus-or-china-virus-is-inaccurate-and-xenophobic/>

Zdroje

Okamura, T. (2020-2021), Twitter. Dostupné z: https://twitter.com/tomio_cz

Volný, L. (2020-2021), Twitter. Dostupné z: https://twitter.com/lubomir_volny

Zdroje obrázků

Tweety i facebookové příspěvky byly převzaty z následujících účtů. Grafy a tabulky vytvořila autorka.

Twitter: @lubomir_volny; @tomio_cz

Facebook: @tomio.cz

Seznam obrázků

Obrázek 1	11
Obrázek 2	22
Obrázek 3	22
Obrázek 4	23
Obrázek 5	23
Obrázek 6	24
Obrázek 7	24
Obrázek 8	25
Obrázek 9	25
Obrázek 10	26
Obrázek 11	26
Obrázek 12	27
Obrázek 13	27
Obrázek 14	28
Obrázek 15	28
Obrázek 16	29
Obrázek 17	29
Obrázek 18	30
Obrázek 19	30
Obrázek 20	34
Obrázek 21	36
Obrázek 22	37
Obrázek 23	37
Obrázek 24	38
Obrázek 25	39
Obrázek 26	40
Obrázek 27	40
Obrázek 28 - graf struktury kategorií	42
Obrázek 29 - graf kategorie léky	43
Obrázek 30	43
Obrázek 31 - graf kategorie očkování	44
Obrázek 32 - graf kategorie covid-19 business	45

Obrázek 33 - graf kategorie boj proti totalitě	46
Obrázek 34.....	46
Obrázek 35 - graf kategorie testování.....	47
Obrázek 36 - graf kategorie opatření	48
Obrázek 37 - graf kategorie covid-19 genocida	49
Obrázek 38.....	49
Obrázek 39.....	49
Obrázek 40 - graf kategorie respirátory	50
Obrázek 41 – graf srovnání průměrných likes na příspěvek	51
Obrázek 42.....	54
Obrázek 43 - S. Křeček 11. listopadu	55
Obrázek 44 - S. Křeček 6. února.....	55
Obrázek 45.....	55
Obrázek 46 - skrytý tweet L. Volného.....	61

Seznam tabulek

Tabulka 1 - statistiky účtu @lubomir_volny	33
Tabulka 2 - počet příspěvků prosinec.....	34
Tabulka 3 - kategorie prosinec.....	35
Tabulka 4 - počet příspěvků leden.....	36
Tabulka 5 - kategorie leden	38
Tabulka 6 - počet příspěvků únor	39
Tabulka 7 – kategorie únor	41
Tabulka 8 - srovnání průměrných likes na příspěvek.....	51
Tabulka 9 - porovnání celkového zisku likes zkoumaných kategorií.....	52
Tabulka 10 - statistiky účtu @tomio_cz.....	53
Tabulka 11 - srovnání počtu tweetů.....	56
Tabulka 12 - srovnání covid-19.....	56
Tabulka 13 - srovnávací kategorie.....	57

Abstrakt

Tato práce se zaměřuje na prezentaci tématu pandemie onemocnění covid-19 na twitterovém účtu bývalého poslance Poslanecké sněmovny České republiky Lubomíra Volného. Přesněji pomoci srovnávací tematické analýzy zkoumá dezinformační narativy zveřejňované v tříměsíčním období od prosince 2020 do února 2021. V úvodní kapitole se práce věnuje čistě obecným definicím pojmu dezinformace, jejich vzniku, šíření a hrozbám, které představují. Následující druhá kapitola pak tyto obecné definice vztahuje do prostředí pandemie onemocnění covid-19. Popisuje například proč je pandemická situace ideální pro vznik a rychlejší šíření dezinformací. Třetí analytická kapitola zkoumá výskyt osmi předem definovaných tematických kategorií. Zkoumána jsou témata očkování, léků, testování, respirátorů, vládních opatření, vnímání pandemie jako businessu, jako genocidy a výzvy k boji proti covidové či zdravotnické totalitě. Tato kategorie zkoumá hypotézu předpokládající výrazný nárůst počtu likes po 21. lednu 2021. V tento den došlo ke střetu v Poslanecké sněmovně, jehož byl Lubomír Volný iniciátorem a dostal se tak do daleko většího povědomí veřejnosti. Výsledky sběru dat z twitterového účtu Lubomíra Volného jsou také srovnány s příspěvky z twitterového účtu Tomia Okamury. Klíčovým je zhodnotit podobnosti či odlišnosti obou účtů z ohledu používaných témat. V tomto ohledu jsou srovnávány počty příspěvků s tématem pandemie onemocnění covid-19 a tweetů o migraci či islámu. Poslední kapitola předkládá příklady boje s dezinformacemi převážně se zaměřením na Twitter a Facebook. Tato kapitola předkládá procesy jako je labeling nebo fact-checking a jejich přínosy i nedostatky.

Klíčová slova: dezinformace, covid-19, Twitter, sociální sítě, Lubomír Volný, Tomio Okamura, Česká republika

Abstract

This thesis focuses on how the topic of covid-19 pandemic is presented by a former deputy of the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic Lubomír Volný on his Twitter account. Using comparative thematic analysis, I analysed disinformation narratives published in the three-month period from December 2020 to February 2021. The first chapter is concerned only with the general definitions of the term “disinformation”, its origin, how it spreads and what threat it represents. The second chapter puts these general definitions into context of covid-19 pandemic. For example, it explains why the pandemic is ideal for development and faster spread of disinformation. The third chapter analyses the occurrence of eight predefined thematic categories. The themes analysed are vaccination, drugs, testing, respiratory masks, government anti-pandemic measures, perceiving the pandemic as a business opportunity, as genocide, and as a call to action against covid totalitarianism. The chapter analyses the hypothesis which presupposes an increase in the number of likes after 21st January 2021. On this day, there was a conflict in the Chamber of Deputies which Lubomír Volný initiated. Consequently, he became more widely recognized in the public. At the same time, the results of data collected from Lubomír Volný’s Twitter account are compared with the posts of Tomio Okamura’s Twitter account. The purpose is to evaluate similarities and dissimilarities of both accounts regarding the themes used. In this respect, I have compared the number of pandemic-related posts with the number of posts about migration and Islam. The last chapter represents examples of acting against disinformation focusing predominantly on Twitter and Facebook platforms. It describes processes such as labelling and fact-checking, their benefits, and disadvantages.

Key words: misinformation, covid-19, Twitter, social network, Lubomír Volný, Tomio Okamura, Czech republic